

Ora Ĵurnalo

Numero 40, Majo 2021

Saluhallen/La vendhalo, Göteborg.

Magazino por kulturo kaj plezuro

Bonvolu viziti nian retpaĝon:

www.esperanto-gbg.org

Enhavo

Enhavo.....	2	Printempas kaj en Steiermark, Aŭstrio, kaj en Nordio.....	27
Pri Ora Ĵurnalo.....	2	Fotosemajno en Öland – Fotovecka på Öland.....	28
Espeporko meditas.....	3	Poemo de Tage Danielsson en la sveda kaj en traduko de Google en Esperanton	31
Reta librorondo pri la tria ĉapitro de "Sesdek ok" de Sten Johansson	4	La Stilo – Empire/Karl Johan	32
Per Esperanto la mondo venas en niajn hejmojn – Genom Esperanto kommer världen in i våra hem.....	5	Galerio – aventuro en la kastelo "Rosendals Slott"	33
Mia rakonto.....	6	Radio Verda (de Libera Folio en 2012)	35
Min berättelse.....	7	Esperanto-Muzeoj en Japanio kaj en Aŭstrio.....	36
1) Tusse, prospera kongolano. 2) Espoir espereble onta prospera kongolano!.....	9	Manĝeblaj kuleroj – Ätbara skedar.....	37
Skatt från bronstiden funnen nära Alingsås – Trezoro de la bronzepoko trovita proksime de Alingsås.....	10	Kio estas smuzio?	38
El la islanda Edda.....	11	Hazardaj trapasantoj.....	38
Pri finna ekspozicio de teksaĵoj.....	12	Temotagoj en la sveda kalendaro – Temadagar i den svenska kalendern	39
Paul Neergaard.....	14	Grésillon informas.....	40
Foto pri Torben Svendsen – ĉiam ĝoja!	18	Kultura Esperanto-Festivalo 2022.....	41
La Sveda Amerika Linio – de Gotenburgo rekte al Novjorko.....	18	Ĉu vi ŝatas la kanadan uniformon por la Olimpikoj en Tokio? Ni – jes!	41
Jagoda Greger rakontas pri ŝia plej ekzotika loko, al kiu Esperanto venigis ŝin ...	21	Modprezentado fare de katoj.....	42
Monica skribas pri legoĝojo	24	Katoj en T-ĉemizoj.....	42
La granda ĝojo, Julian Modest	25	La unua kontakto kun esperanto-grupo en Saintes, Francio.....	43
Alirinto kaj forironto de l' vivo	26	Ĉu Unuŝtono? – Einstein?.....	46
Helpemaj homoj – Hjälpsamma människor.	27		

Pri Ora Ĵurnalo

Ora Ĵurnalo estas eldonata de Esperanto-Societo de Gotenburgo por subteni la esperantobibliotekon en Stannum, Östadsvägen 68.

Redaktantoj: Siv Burell, 070-721 34 79, siv.burell@gmail.com kaj Ingegerd Granat, 073-502 53 32, ingegerd.granat@telia.com. Fina paĝaranĝo: Andreas Nordström, arendsian@hotmail.com.

Kontaktu iun el la redaktantoj kiam vi volas viziti la bibliotekon, ili malfermos al vi!

Espeporko meditas

- ☆ La vakcinado pluiras. Pli bone akcepti la Astra Seneca-vakcinon ol riski la korona-malsanon, ĉu ne?
- ☆ **Interreta bildo: La dronanta viro diras, vidante la tekston Astra Seneca sur la savozono: "Mi atendas la sekvan"!**
- ☆ La libro-rondo pri la libro *Sesdek ok* nun ampleksas homojn el ses landoj: Anglio, Francio, Pollando, Litovio, Svislando kaj Svedio. Se ne estus pro la korono-restriktoj, la reta librorondo verŝajne ne troviĝus. *"Eĉ plej granda malbono al bono kondukas"*, diras la proverbo.
- ☆ La mondo venas al ni interrete. Per **Vida Kulikauskiene** en Litovio ni ekscias pri la situacio de **Espoir Ngoma Kasati**, junulo en Kongo. La TV kaj aliaj medioj ja raportas pri milito kaj perfortoj en Kongo, sed ekkoni individuan travivaĵon estas alia afero. Lia historio ampleksas kelkajn paĝojn, sed **ne maltrafu ĝin!** Ĝi estas kortuŝa! Provu plibonigi lian nunan vivon! Uzu viajn kontaktojn. Malgraŭ ke li vivas maltrankvile "de tago post tago", li respondas al miaj retleteroj. Sed urĝas trovi solvon! La franca nomo Espoir signifas Espero. Ni esperu kune!!!
- ☆ Ĝojo ankaŭ tamen troviĝas. **Monica** skribis pri legoĝojo kaj **Julien Modest de Sofio** sendis noveleton, kiu rakontas pri tuta vivosorto de viro. La titolo estas "La Granda Ĝojo". Ĝoja estas ankaŭ **Renate Säfström** kiu belegas nian magazinon per memfaritaj fotoj de birdoj en la insulo Öland.
- ☆ La ŝipposedanta familio Broström nun estas je la fino de sia epoko, sed la personoj

pluvivos en la memoroj de la gotenburganoj.

Ingegerd rakontas pri la fino de la dinastio.

- ☆ Trezoro el la bronzepoko – nekutime bone konservita, estas trovita ekster Alingsås. **Helena Johansson**, kiu foje en Esperanto-Sabato, prelegis pri historiaj loknomoj, ankaŭ interesiĝas pri arkeologio. Ŝi skribas pri la elstara eltrovo ekster Alingsås. Temas pri bronzepoka trezoro.
- ☆ Artaĵoj troviĝas en ĉi tiu numero – ekz. la teksaĵoj, pri kiuj **Raita Pyhälä/Saliko** raportas el Helsinko. Ni ankaŭ legu pri la artaj konstruaĵoj el Buhara kaj Samarkando, pri kiuj **Jagoda Greger** el Sopot raportas. La naturo mem faras artaĵojn – ekz. sur bildoj de Aŭstrio de **Walter Klag**, kiu administras la videajn kunvenojn de la Mondomuzeo de Vieno. La tuta vivo de Paul Neergaard temas pri belaj plantoj. Lia filo produktis belajn skulptaĵojn. Pri tio skribas **Torben Svendsen** de Danio. **Ingegerd** trovis belajn objektojn kaj vestojn en sia serio pri stiloj el diversaj epokoj. Nun ŝi elektis la empirstilon.
- ☆ Kiam mi estis eta, mi malŝatis la lavotan vazaron kaj revis pri manĝeblaj teleroj kaj manĝilaro. Nun ĝi estas survoje – sed nun mi preferas la lavadon. Oni tute ne gardas la medion, uzante unufojajn kulerojn kaj telerojn. Legu pri "Kulero!", kiun trovis **Inga Johansson**.
- ☆ **La venonta numero ampleksos kaj junion kaj julion. Ni iomete libertempos, esperante ke aŭgusto aŭ septembro estos la komenco de realaj kunvenoj. Ĝis!** /Siv

Reta librorondo pri la tria ĉapitro de "Sesdek ok" de Sten Johansson

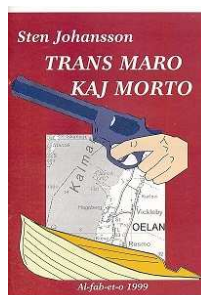
Plej supre de maldekstre: Ingrid kaj Andreas, Vida, Paulina, Riksablo, Laure, Lasse, Daniel, Siv, Ann-Louise kaj Dieter. Mankis Ingegerd, Kerstin kaj Magnus.

La grupanoj respondis al demandoj pri ĉapitro tri. Poste ni diskutis aliajn esperanto-librojn, kiujn ni legis. Vida proponis infanlibron, skribita de sia klubano en Litovio. Laure ŝatas librojn de Julien Modest. Ann-Louise rekomendis krimromanojn de Sten Johansson (multe pli mallongaj ol Sesdek ok), ekz. *Trans maro kaj morto*. Ankaŭ Riksablo

legis kelkajn el la krimromanoj de Sten Johansson.

Nun estas partoprenantoj el ses landoj. Bonege!

La venonta retkunveno okazos la 30an de majo. /Siv

Trans maro kaj morto de Sten Johansson estas mendebla ĉe nia retejo: www.esperanto-gbg.org/eo > librovendejo.

Per Esperanto la mondo venas en niajn hejmojn

Se homoj suferas en iu lando, ni ne povas ne reagi.

Vida en Litovio konas Espoir, 24-jaran kongoleson. Per nia librorondo pri "Sesdek ok", ni konas Vida kaj per ŝi ankaŭ Espoir.

Espoir, 24-jara, jam uzas la sekvajn lingvojn: la francan, la anglan, Esperanton, la svahilan kaj la kifuliran. Li uzas Word, Excel, Power Point, Publisher kaj Access. Li havas licenson konduki aŭtobuson (en Kongo) kaj havas "diplôme d'Etat en Pédagogie Générale".

Se vi havas ideon pri laboro, mi – aŭ Vida – sendos al vi lian adreson, retadreson, telefonnumeron kaj CV-on, france aŭ angle. La CV estas tre bone skribita.

La redakcio de Ora Ĵurnalo diskutis, ĉu estus problemo publikigi la artikolon de Espoir, kiu enhavas politikajn eldirojn pri kiuj ni scias nenion. Ni antaŭe neis al persono en alia lando publikigi politikan elementojn. Sed venkis la zorgo pri Espoir. Tio, kion li diras pri la komplika politika situacio en Kongo Kinŝasa estas liaj eldiroj, pri kiuj ni en la redakcio de Ora Ĵurnalo ne povas havi respondecon.

Sube lia vivhistorio.

Google Translate tradukis la francan tekston. Mi ŝanĝis la plej strangajn frazumojn de Google.

Oni diras ke Svedio ne povas savi ĉiujn en la mondo, sed tio ja ne devus malhelpi nin provi helpi unu, eĉ se la ŝanco ne estas granda. /Siv

Genom Esperanto kommer världen in i våra hem

Om människor lider i något land, kan vi inte låta bli att reagera.

Vida i Litauen känner Espoir, en 24-årig kongoles. Via vår bokcirkel "Sesdek ok" känner vi Vida och genom henne nu också

Espoir.

Espoir, 24 år, använder redan följande språk: franska, engelska, esperanto, svahili och kifuliru. Han använder Word, Excel, Power Point, Publisher och Access. Han har körkort för buss (i Kongo) och ett diplom i allmän pedagogik.

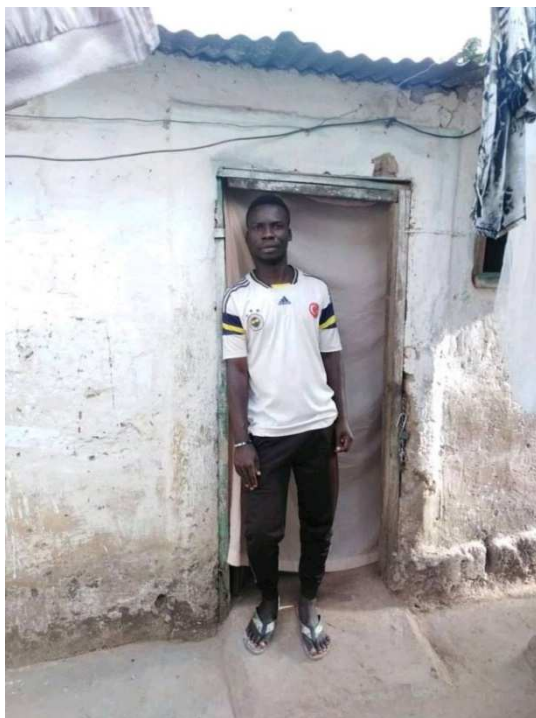
Om du har en idé om arbete, så skickar jag – eller Vida – hans adress, e-post-adress, telefonnummer.

Redaktionen för Ora Ĵurnalo diskuterade om det skulle bli problem att publicera en artikel, som har politiska inslag. Men omsorgen om Espoir segrade. Det som han säger om den komplicerade politiska situationen i Kongo Kinshasa är hans yttranden, som redaktionen för Ora Ĵurnalo inte kan ta ansvar för.

Här kommer hans livshistoria (följer efter esperantoversionen).

Google Translate har översatt den franska texten. Jag har ändrat Googles mest underliga formuleringar.

Man säger att Sverige inte kan rädda alla i världen, men det borde inte hindra oss från att försöka hjälpa en – även om chansen att lyckas inte är stor. /Siv

Mia rakonto

De Espoir Ngoma Kasati

Mia nomo estas Espoir Ngoma Kasati, mi estas kongola civitano loĝanta en la Demokratia Respubliko Kongo. Kun profunda doloro kaj malnobla sufero mi permesas al mia konscienco alvoki la tutan mondon kaj homojn de bona volo, kiuj iel povas trovi eliron el la abismo, kie mi troviĝas.

Mi rakontas al vi la historion de mia vivo. Mi naskiĝis dum la milito en 1997 en Uvira en la provinco Sud-Kivu en la oriento de la Demokratia Respubliko Kongo. En nia familio naskiĝis dek infanoj. Mia pli aĝa fratino mortis longe antaŭ ol mi naskiĝis, kvin tagojn post kiam ŝi estis sekserfortita de la ribeluloj Mulele.

Ni loĝis en Uvira ĝuste antaŭ ol la situacio pli kaj pli malboniĝis pro la mortigoj, sekserfortoj, malhoma traktado en 2002, kiuj igis nin fuĝi de la urbo Uvira tiun saman jaron. La ribeluloj estis sufiĉe multaj kaj koncentritaj en ĉiuj arbaroj, do ni elektis la vojon, kie ĉi tiuj ribeluloj estus malpli koncentritaj, tial la laga vojo. Ni ekvelis sur la lago Tanganjiko direkte al Kalemie. Kiam ni atingis la akvojn de la duoninsulo Ubwari en Fizi-teritorio, la ribeluloj nomataj Nderahamwe komencis pafi kontraŭ ni dum ili postulis nin alteriĝi en malgranda vilaĝo nomata Mizimu. Ni devis fari tion.

Ĉi tiuj ribeluloj prenis sep virinojn, inter kiuj miaj du fratinoj, Neema Ngoma kaj Bipe Macho Ngoma, por sekserforti ilin en la arbustoj. Mia patrino proponis anstataŭigi ilin kaj la ribeloj akceptis. Estis terure! Baldaŭ post kiam mia patrino kaj la aliaj virinoj revenis post ke tiuj ribeloj faris kion ili volis, ili permesis nin iri.

Ni enŝipiĝis denove en nia kanuo, ĉiuj hontis, sed la vojaĝo ne daŭris longe, ĉar Kalemie estas tre malproksima, kaj ĉiuj ĉi tiuj virinoj

bezonis medicinan prizorgon. Ni haltis en malgranda vilaĝo nomata Katete.

Tiutempe la Nderahamwe-ribeluloj de origino Hutu kaj la Mai-Mai disvastiĝis tra ĉi tiu tuta regiono kaj mortigis la vilaĝanojn dum la nokto. Ni ekdormis en la arbustoj dum la nokto, por reveni matene. Ĝi daŭris ĝis Joseph Kabila ekregis kaj la situacio pliboniĝis, sed malgraŭ tio, la mortigoj, ŝteloj kaj kidnapoj ankoraŭ okazis.

En 2006 post la reala potencpremo fare de Joseph Kabila Kabange, mi komencis miajn studojn kun malfruo de 3 jaroj.

Mia patro estis forstisto. En 2013 li diris al mi: Mi sentas, ke mia korpo ne plu havas "aeran formon" t.e. ke vi devas aŭ ĉesi studi aŭ fiŝi por pagi por viaj daŭrigaj studoj.

Mi komencis fiŝkapti sur la lago Tanganjiko nokte por studi posttagmeze.

Du jarojn poste, la Mai-Mai-Ribeluloj de Yakutumba invadis la vilaĝojn, dum ili varbis junajn knabojn de 12–13 jaroj por batali kontraŭ la reĝimo de Kabila.

Sciante tion antaŭe, mia patro, kaŝante min sub la pakaĵoj en ŝipo, venigis min al najbara vilaĝo kaj diris: "Pluiru kaj sekvu vian instinkton!"

De tiu tago ni disiĝis kaj daŭre hodiaŭ mi ne scias kiel fartas miaj gepatroj, ĉu ili vivas, malsanas aŭ sanas!!!

Mi fuĝis al Baraka, kie bonvolulo gastigis min. En Baraka mi soifis pri studoj, sed mi devis labori, sen ia profesia sperto. Mi komencis transporti pakaĵojn en merkato nomata Mwemezi, transporti sablon aŭ kulturilajn kampojn de tiuj, kiuj bezonis helpon. Mi plenumis ĉi tiun laboron ĝis 2016.

Tuj post kiam mi registriĝis ĉe la Instituto Mshimbakye en Baraka okazis milito inter la Mai-Mai kaj la registaraj soldatoj. Tio igis min fuĝi al Uvira denove. Alveninte tien, mi komencis la saman laboron en la zaira merkato ĝis mi akiris mian ŝtatan diplomon pri ĝenerala pedagogio en 2018.

Ĉar universitataj studoj estas ege multekostaj, mi devis ekinstrui en elementa lernejo kaj daŭrigi aliajn profesiajn trejnadojn kiel ekzemple buskondukado kaj komputiko.

Trovi laboron bedaŭrinde estis problemo, malfacile solvebla, ĝi pensigis min pri ŝanĝo de la vivmedio. De tiam mi forlasis Uvira kaj iris rekte al Lubumbashi relative de la R.D.C.

Alveninte en Lubumbashi, mi trovas tie militon inter la separatistaj ribeluloj Bakata-

Katanga kaj la generalo Gédéon praktikanta la samajn manovrojn kiel tiuj de Sud-Kivu, Nord-Kivu kaj Itur.

Tio surprizas min, sed ne vere, ĉar la tuta lando naĝas en la sango de la senkulpujoj.

La homoj ĉi tie (Luba), diras al mi, ke ili mortigos min kiel ili faris al homoj en la Kasaiens en 1991–1994.

Ĉi tiuj homoj do mortigos min, sed se mi forlasos ĉi tiun provincon, ili ne mortigos min. Ŝajne ili ne ŝatas la ĉeeston de nacioj el aliaj provincoj. Mi timas la situacion, sed mi nun trovas min blokita en kelo. Mi ne scias kien iri, ĉar mia tuta lando naĝas en maro da sango, plena de mortigantoj.

UVIRA ... ĉe la norda parto de la lageto Tanganjiko.

Min berättelse

Av Espoir Ngoma Kasati

Jag heter Espoir Ngoma Kasati. Jag är en kongolesisk medborgare som bor i Demokratiska republiken Kongo. Det är med djup smärta och förnedrande lidande som jag låter mitt samvete vädja till hela världen och till människor med god vilja som på något sätt kan hitta en väg ut ur avgrunden där jag befinner mig.

Jag berättar historien om mitt liv. Jag föddes under kriget 1997 i Uvira i provinsen South Kivu i östra Demokratiska republiken Kongo.

I vår familj föddes tio barn. Min äldre syster hade dött långt innan jag föddes, fem dagar efter att ha våldtagits av Mulele-rebellerna. Vi bodde i Uvira strax innan situationen blev

värre och värre på grund av mord, våldtäkter och omänsklig behandling.

2002 urartade situationen, vilket fick oss att fly från staden Uvira samma år. Rebellererna var tillräckligt många och koncentrerade i skogar så vi hade tagit vägen där dessa rebeller skulle vara mindre koncentrerade, nämligen sjövägen. Vi började segla på sjön Tanganyika mot Kalemie, när vi nådde vattnet på Ubwari-halvön på Fizi-territoriet.

Rebellererna som kallades Nderahamwe började skjuta på oss medan de krävde att vi skulle landa i en liten by som heter Mizimu.

Vi var tvungna att göra det. Dessa rebeller tog sju kvinnor, bland vilka fanns mina två systrar Neema Ngoma och Bipe Macho Ngoma, för att våldta dem i bushen.

Min mamma erbjöd sig att ersätta dem. Det var förnedrande.

Strax efter att min mor och dessa andra kvinnor hade återvänt efter att rebellererna hade gjort vad de ville, hade de låtit oss gå.

Vi gick ombord igen i vår kanot, men resan fortsatte inte för att Kalemie är väldigt långt borta, och alla dessa kvinnor behövde medicinsk vård.

Vid den här tiden var Nderahamwe-rebellererna med Hutu-ursprung och Mai-Mai spridda över hela detta område. De dödade människor under natten.

Vi hade börjat sova i bushen under natten för att återvända på morgonen. Detta varade i många år till dess att Joseph Kabila tog makten och situationen förbättrades något, men trots detta förekom mord, stölder och kidnappningar fortfarande.

2006 efter den verkliga maktövertagandet av Joseph Kabila Kabange började jag mina studier med en försening på tre år. Jag har ändå studerat. Ibland blev jag jagad p.g.a. obetalda skolavgifter.

Min far var skogshuggare. År 2013, strax efter att jag hade avslutat mina grundstudier, så min far: Jag känner att min kropp inte längre är i "luftform", jag känner mig oförmögen att stödja dina studier. Du måste antingen sluta studera eller fiska för att betala dina studier.

Jag började fiska på sjön Tanganyika på natten för att studera på eftermiddagen. Två år senare invaderade Mai-Mai-rebellererna från Yakutumba byarna medan de rekryterade unga pojkar från 12–13 år, för att bekämpa Kabila-regimen. Eftersom min far visste detta fick han mig att fly. Han gömde mig under lasten på en båt och förde mig till en grannby.

Sedan sa han bara: "Gå och följ din instinkt!"

Från den dagen har jag varit separerad från min familj. Än i dag vet jag inte hur det går för mina föräldrar, om de lever, är sjuka eller friska.

Jag hade flytt till Baraka där en godhjärtad person lät mig bo. I Baraka längtade jag efter studier.

För att bekosta studier var jag tvungen att arbeta utan någon yrkeserfarenhet. Jag började transportera paket på en marknad som heter Mwemezi. Jag transporterade sand och odlade åkrar för dem som behövde hjälp.

Jag hade arbetat så fram till 2016. Omedelbart efter att jag registrerade mig vid Mshimbakye-institutet i Baraka blev det krig mellan Mai-Mai och regeringssoldaterna. Det fick mig att fly till Uvira igen. Där utförde jag samma jobb på den zairiska marknaden, tills jag fick mitt statsdiplom i allmän pedagogik 2018.

Eftersom universitetsstudier är extremt dyra, var jag tvungen att börja undervisa i grundskolan och skaffa mig andra yrkesutbildningar som busskörning och datavetenskap. Att hitta jobb var tyvärr ett

problem, svårt att bita i, det fick mig att fundera på att ändra livsmiljö. Därefter lämnade jag Uvira för Lubumbashi söder om R.D.C.

Då jag anlant till Lubumbashi upptäckte jag att det var krig mellan de separatistiska rebellerna Bakata-Katanga och general Gédéon som utövar samma manövrer som i South-Kivu, North-Kivu och Ituri.

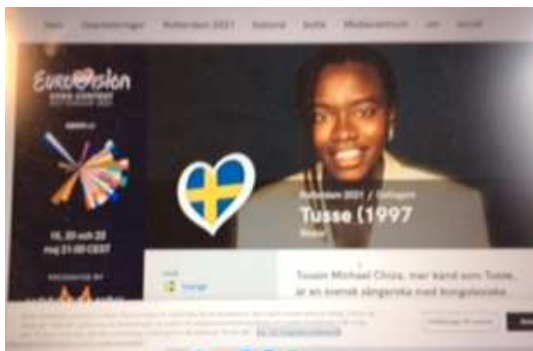
Det överraskar mig, men egentligen inte – för att hela landet simmar i blodet av de oskyldiga.

Lubafolket här sa till mig, att de kommer att döda mig, på samma sätt som de hade gjort med andra i Kasaiens 1991–1994.

Dessa människor kommer att döda mig, såvida jag inte lämnar den här provinsen. De verkar inte gilla närvaron av medborgare från andra provinser på deras. Jag är rädd, men jag gömmer mig i en källare. Jag har ingen plats att gå till, för att hela mitt land simmar i ett hav av blod, och är fullt av mördare.

1) Tusse, prospera kongolano.

2) Espoir espereble onta prospera kongolano!

Tusse, kies propra nomo estas Toussin Chiza, naskiĝis en 2002 en Kongo-Kinshasa.

Nun li reprezentos Svedion en Eurovision Song Contest.

Jam kvin-jara li estis devigita forlasi sian landon kun sia familio.... De DR Kongo – per azilo por rifuĝintoj en Ugando, li venis al Svedio per helpo de UNHCR.

”Mi ne nur kantas por Svedio, sed por ĉiu, kiu sentas sin sola aŭ sentas ke ri ne povas influi al sia sorto, li diras.”

Espoir, ”nia” kongolano, skribas la 15an de majo:

”Mi celas nur saluti vin kaj informi ke mi sanas kaj plulernadas pli da komputiko. Krom

Tusse, egentligen Toussin Chiza, föddes 2002 i Kongo-Kinshasa.

Nu representerar han Sverige i Eurovision Song Contest.

Redan som femåring var han tvungen att lämna sitt land med sin familj... Från DR-Kongo via ett flyktingläger i Uganda kom han till Sverige med UNHCRs hjälp.

”Jag sjunger inte bara för Sverige utan för var och en som känner sig ensam, eller känner att hen inte kan påverka sitt öde”, säger han.

Espoir, ”vår” kongoles, skriver den 15e maj:

”Jag vill bara skicka en hälsning till er och tala om att jag är frisk och fortsätter lära mig mer datakunskap. Förutom de program jag redan

la programoj, kiujn mi jam scipovas uzi, mi nun trovis indan lernadon pri Design kaj Photoshop. Krome mi klopodas lerni pri muntado de filmo (laŭeble) kaj Interreto.

Ĉiun tagon mi ekzercas min per mia komputikileto kaj praktikas ankaŭ stiradon.

Havu belan, mildan kaj ripozigan semajnfinojn!

Afablajn salutojn!

Espoir Ngoma.”

kan anŭvanda, har jag nu funnit en värdefull utbildning i Design och Photoshop. Dessutom försöker jag lära mig att montera film (så gott det går) och Internet.

Varje dag tränar jag mig i datahanteting och övar också körning.

Ha ett vackert, mildt och avkopplande veckoslut!

Vänliga hälsningar!

Espoir Ngoma.”

Skatt från bronstiden funnen nära Alingsås

Trezero de la bronzepoko trovita proksime de Alingsås (50 km for de Gotenburgo)

Mats Hellgren dokumenterar fyndet. Foto: Mikael Agaton.

Från Dagens Nyheter: Professorn i arkeologi Johan Ling rankar fyndet bland de tre främsta som någonsin gjorts i Sverige.

Helena Johansson skriver:

Vem grävde ner sina skatter i skogen utanför Alingsås?

Häromveckan hörde och såg vi i TV hur västsvenska arkeologer använde ord och uttryck som ”sensationellt” och ”ett av de största fynden i Sverige från bronsåldern”.

Detta är ovanliga ord från arkeologer, som annars först efter noggranna vetenskapliga undersökningar uttalar sig försiktigt om fynd de gjort.

El Dagens Nyheter: La profesoro pri arkeologio Johan Ling rangigas la eltrovon inter la plej elstaraj iam trovitaj en Svedio.

Helena Johansson skribas:

Kiu enfosis siajn trezerojn en la arbaro ekster Alingsås?

Antaŭ kelkaj tagoj ni aŭdis kaj vidis en la TV kiel okcidentavedaj arkeologoj uzis vortojn kiel ”sensacie” kaj ”unu el la plej grandaj eltrovoj en Svedio el la bronzepoko”.

Tio estas neordinaraj vortoj de arkeologoj, kiuj aliokaze nur post zorgemaj esploroj singarde parolas pri la faritaj eltrovoj.

En historieintresserad orienterare hittade vad han trodde var "skrot" framför några stenar. Han ringde snabbt till en arkeolog och snart fanns arkeologer från Göteborgs Universitet och Västsverige på plats. Med hjälp av bl a jordskanner hittade de fler smycken och dräktspännen av olika slag. De föremål, som låg synliga, hade nog ett djur grävt fram. Det var ett 50-tal bronsföremål, som tillhört en eller flera kvinnor av dåtidens förmögna skikt. Föremålen var så välbehållna, att man kunde tro att de var nytillverkade.

Varför grävde någon då ner dessa skatter för kanske 3 800 år sen?

Kanske var det ofärdstider och man ville inte bli rånad på familjens dyrbarheter. Kanske skulle man ut på en resa och ville skydda sin egendom, medan man var bortrest. Kanske en överdådig gåva i samband med någon ritual. Kanske gjorde man det för man kunde göra det dvs visa upp hur rik man var. Kanske var det en tjuvgömma. Kanske....

Som alltid i arkeologiska undersökningar finns frågor kvar att besvara.

Vad händer nu med skatten? Den kommer att ytterligare undersökas av arkeologer och konservatorer. Den ska rengöras, vägas, mätas jämföras med liknande fynd från bl a Tyskland och Polen, beskrivas i rapporter, slutligen förvaras/visas på museum – håll tummarna för ett västsvenskt museum!

Upphittaren kommer att få ersättning för fyndet. Storleken på ersättningen bestäms av Riksantikvarieämbetet

Helena Johansson, Göteborg

Orientiĝkuristo, kiu interesiĝas pri historio, trovis ion, kion li kredis esti "metalruboj" antaŭ kelkaj ŝtonoj.

Li tuj telefonis al arkeologo, kaj baldaŭ troviĝis arkeologoj de la universitato de Gotenburgo kaj la okcidenta Svedio surloke. Per helpo de i.a. terskenilo ili trovis pliajn ornamaĵojn kaj vestbukojn de diversaj specoj. La objektoj, kiuj kuŝis videblaj, eble estis elfositaj de besto. Estis ĉirkaŭ 50 bronzobjektoj, kiuj apartenis al unu aŭ pluraj virinoj el la iamaj bonhavaj socitavoloj. La objektoj estis tiom bonstataj, ke oni povus pensi ke ili estus novfaritaj.

Kial iu do enfosis tiujn trezorojn antaŭ eble 3 800 jaroj?

Eble estis malfeliĉaj tempoj kaj oni ne volis esti prirabita pri la familiaj valoraj. Eble oni volis fari vojaĝon kaj volis protekti siajn havaĵojn, kiam oni estis for. Eble estis luksa donaco lige al iu ritaro. Eble oni faris tion, por ke oni povis fari tion, t.e. montri kiel riĉa oni estas. Eble estis ŝtelaĵkaŝejo. Eble....

Kiel ĉiam en arkeologaj esploroj restas respondendaj demandoj.

Kio nun okazos pri la trezoro? Ĝi plu estos esplorata de arkeologoj kaj konservistoj. Ĝi estos purigita, pesita, mezurita kaj komparita al similaj eltrovoj i.a. en Germanio kaj Pollando, ĝi estos priskribita en raportoj, kaj fine konservita/montrita en muzeoj – kruca la fingrojn por okcidentsveda muzeo!

La eltrovinto ricevos kompenso pro la eltrovo. La grandeco de la kompenso decidos Riksantikvarieämbetet (La regna antikvista administraĵo).

Helena Johansson, Gotenburgo

El la islanda Edda

Deyr fé,
deyia frændir,
deyr síálfr it sama;
ek veit einn,
at aldri deyr:
dómr um dauðan hvern.

Mortas brutaro,
mortas amikoj,
mortas ja vi mem;
unu, mi scias,
ke neniam mortos:
prijuĝo post morta viro.

Pri finna ekspozicio de teksaĵoj

Raita Pyhälä/Saliko raportas

Pasintsemajne mi vizitis ekspozicion "Teksita Belo" en Helsinko. Tie vidiĝis 130 "ryor" kolektitaj de profesoro Tuomas Sopenen, kiu posedas entute 600. Pro la kronvirusaj limigoj la ekspozicio daŭras pli longe ol planite kaj oni rajtas eniri la muzeon Konsthallen, se ne estas tro da vizitantoj.

Saliko

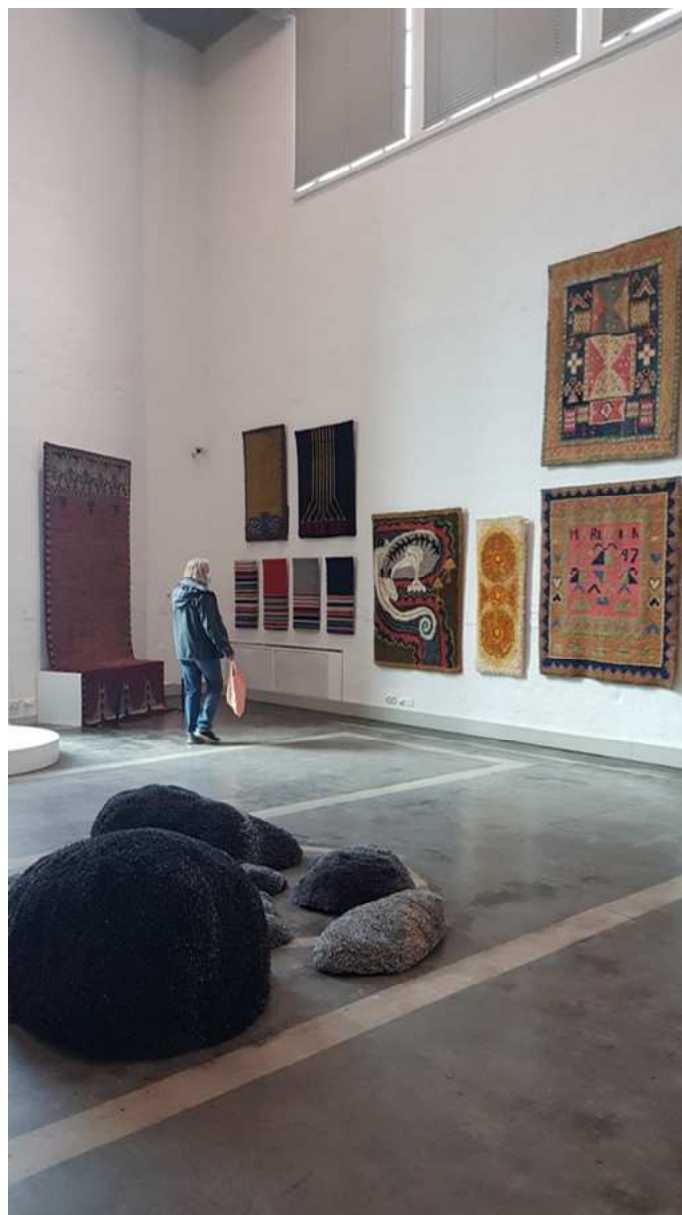
TEKSITA BELO, svede rya, finne ryijy. En praskandinavia lingvaĵo oni supozeble nomis la pluŝteksaĵojn ru aŭ ry, poste rya. Tio estis teksita el lano, kun nodoj el diverskoloraj lanaj fadenoj sur la varpoj. La teksitaĵon oni uzis kiel litkovrilon.

Tio okazis antaŭ 1 200 aŭ pli da jaroj. En pli novaj tempoj la teksaĵoj estis uzataj kiel murtapiŝojn kaj por beligi la malantaŭon de sledo, kiam oni veturis al foraj kermesoj, diservoj, familiaj festenoj.

Per la sama tekniko oni teksis ankaŭ belan moligan kaj varmigan kovrilon por benko, lulseĝo, ornam-kuseno, kafopoto kaj ŝirmaĵon por kovri muron apudlite, kie la papera tapeto facile malpuriĝas. La unuajn pluŝteksaĵajn kovrilojn uzis jam vikingoj en siaj boatoj dum la longaj maraj vojaĝoj. Tiaj kovriloj pli bone eltenis la salan akvon ol la feloj de bestoj.

Kiam la teksaĵoj eluziĝis, oni povis per tio ŝirmi ĉevalojn kaj aliajn bestojn de malvarmo. En hejmoj oni uzis la pluŝteksaĵojn kiel kovrilojn surlite. Almenaŭ nokte la reverso vidiĝis supre, la pluŝeca flanko sube. Tiukaze la reverson oni povis beligi per malgranda brodaĵo.

En Finnlandon la kutimo teksi tiajn pluŝkovrilojn venis eble en la 16a jarcento. La plej fruaj niaj teksaĵoj detruigis pro longa uzado, incendioj, militoj. La litaĵojn kaj

vestojn de mortinta malsanulo oni ofte bruligis. Kelkfoje la mortinto estis envolvita en tia kovrilo antaŭ la entombigo.

Troviĝis regionaj ryijy-modeloj, kiujn ĉiu loka teksisto kaj teksanto ŝanĝis laŭplaĉe kaj laŭbezone. Se finiĝis fadeno de bezonata koloro, la teksanto anstataŭe ekuzis iun alian haveblan fadenon.

Kiam oni kreas teksopentraĵon per lano, oni laboras kvazaŭ linion sur linio de sube supren. Se oni teksas erare, oni ne povas

korekti poste. Per blanka kotona fadeno oni povis reliefigi detalojn.

Nuntempe teksantoj povas uzi metalan draton, plumojn, ĉevalharojn, aŭ aliajn aldonaĵojn en la teksata murtapiŝo. La teksaĵoj diferencis depende de la socia klaso. Pli altaj klasoj teksis pli precize laŭ la komencita modelo, inter pli modestaj klasoj oni ne estis tiom postulemaj. La teksataj figuroj ofte estis geometriaj: kvadratoj, strioj, lozanĝoj, cirkloj. Aldone oni enteksis magiajn simbolojn: korojn (amo), birdojn (sukceso), okpintajn krucostelojn (bonŝanco), krucojn (kontraŭ malbono).

Bildoj pri sablohorloĝo atentigas pri la rapida fluo de la tempo. Se la teksaĵo estos donaco al novgeedzoj, oni enteksis la gefianĉojn, aŭ du fianĉinojn, tulipojn (19a jarcento), la arbon de vivo kun fruktoj. Kelkfoje oni montris la teksojaron per teksitaj ciferoj, aŭ kudris ĝin sur la reverso. La modeloj variis ne nur geografie sed laŭ la tempofluo.

Venis influo de Germanio: rozoj, floroj, ruinoj, ĉasistoj, ĉasaĵoj. En Alando kaj Botnia insularo oni preferis teksi boatojn, remantojn kaj fiŝkaptistojn.

Venis tempoj, kiam la pluŝteksaĵoj ne estis aprezataj kaj la arto forgesiĝis. Male, en la

fino de la 19a jarcento kaj en la 20a jarcento famaj finnaj artistoj interesiĝis pri la tekniko. Kelkaj el ili teksis mem, aliaj donis sian dezajnaĵon al profesia teksisto aŭ kiel farbita bildo, aŭ kiel tre precizaj instrukcioj pri ĉiu nodo. Ili persone sekvis la teksadon de la artaĵo. En la Mondekspozicio en Parizo en 1900 finna pentristo Akseli Gallen-Kallela konstruigis tutan tagĉambron kun siaj propraj teksaĵoj kaj pendaĵo Liekki (Flamo) surmure. De la muro la teksaĵo pendis sur benkon kaj de la benko sur la plankon por finiĝi kiel tapiŝo.

Poste pluraj finnaj artistoj komencis dezajni pli modernajn ryijy-teksaĵojn. Nuntempe la koloroj estas pli fortaj ol en la unuaj tapiŝoj, dankon al la industrie fabrikitaj sintezaj farboj.

Antaŭ la 20a jarcento oni uzis farbojn ekstraktitajn el plantoj kaj aliaj naturaj materialoj. La naturaj farboj tamen ankaŭ nun estas preferataj de kelkaj teksistoj. La murtapiŝoj malplligas eĥon en ĉambroj kaj kreas hejmecan etoson. Se ni lernas legi la figurojn kaj simbolojn teksitajn en ili, ili fariĝas des pli interesaj.

Saliko (Raita Pyhälä)

El la ekspozicio Raita elektis foti la sekvajn:

Geometria.

Tulipa.

"Flamo" de A. Gallen-Kallela,
malgrandigita modelo,

Nuntempaj fortaj koloroj.

Netradicia murtapiŝo.

Paul Neergaard

de Torben Svendsen

Pri eminenta plantpatalogo kaj sempatalogia sciencisto – lerta esperantisto kaj esperantologo.

Pierre Paul Ferdinand Mourier de Neergaard, (*19.2.1907 – †13.11.1987). Li naskiĝis en la dana urbo Nyborg, kiel la tria infano de bonedukita familio. Li finis la mezlernejon *Herlufholm* en 1924 ĉe la urbo Næstved. Paul Neergaard ricevis ĝardenistan edukadon, en la *Dana Reĝa Ĝardenkompanio Frederiksberg* (ĉe Kopenhago), 1925–1928.

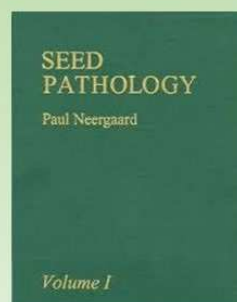
En 1929 li studis hortikulturon en la Reĝa Vetarinara kaj *Agrikultura Universitato, Frederiksberg*, kaj diplomiĝis kiel hortikulturisto en 1932. Cetere li doktoriĝis (dr. agro) en 1945 per la tezo – *Danaj specioj de Alternaria kaj Stemphylium (fungofamilioj) – Danish species of Alternaria and Stemphylium.*

Ekde 1935 li okupiĝis pri patologio de plantaj semoj, kaj estis dungita kiel esploroestro ĉe la firmao J. E. Ohlsens Enke en Kopenhago, (1935–1951) – kaj konsilisto por la firmao Ferrosan (1942–1952) – kaj cetere sekciestro en la *Dana Registara Plantprotektita Servo* (1952–1966). Dum la periodo (1966–1982) li estis direktoro de la *Ŝtata Instituto pri Sempatologio por Evolulandoj*. Aldone li laboris kiel gastprofesoro dum 1959–1960 je la *Usona Universitato en Bejruto, Libano* (Beirut, Libanon). »

Dum plejparto de lia faka vivo li laboregis pri patologio de plantaj semoj kaj parencaj temoj. Lia duvoluma ĉefverko estas *Sempatologio – Seed Pathology* (vol. 1–2, 1977, 1187 p.) kaj ĝi estas tradukita en multajn lingvojn i.a. la persan, hindan kaj ĉinan lingvojn. Li estis prezidanto de sempatologia komitato de la Internacia Semkontrolo Asocio – kaj tutprave li estas nomata – la *“patro de la sempatologio”*.

Seed –A Horse of Hunger or Source of Life “1985”

Dr. Paul Neergaard, The father of Seed-Pathology Science

La intereso de Paul Neergaard pri lingvaj problemoj, i.a. rezultigis en la faka tezo – *Nomigo de Plantmalsanoj* (terminologio) – ankaŭ priskribita en dana periodaĵo (*Tidsskrift f. Planteavl nr-83*) – i.a. por estonte plibonigi la komunikadon inter fakuloj pri la temo.

Dum la 1950-aj jaroj li ankaŭ laboris por normigado de rutinaj testmetodoj en sempatologiaj laboratorioj tutmonde – precipe tre grava por la internacia kunlaboro sur tiu kampo – kaj ne pli grave por atingi internacian normigadon de la testmetodoj.

Por plantpatalogoj en la tuta mondo Paul Neergaard ludis tre gravan rolon – ne malpli kaj por la *Sempatologia Instituto* en

Kopenhago. Li speciale edukis fakulojn pri sempatologio kaj problemoj rilatataj al ĝi. Ĉe la *Sempatologia Instituto*, li edukadis dum pluraj jaroj – plantpatalogojn el pli ol 60 landoj – surbaze de i.a. lia ĉefverko – *Sempatologio*.

Paul Neergaard estis vere tre diligenta verkisto kaj esploristo – li verkis pli ol 130 sciencajn studojn/artikolojn en diversaj lingvoj, kaj en 1980 (kaj 1985) aperis libro por pli larĝa publiko pri agrikulturo kaj kontraŭbatalo de malsatego en tria mondaj landoj – *Seed a Horse of Hunger or a Source of Life? (1980, 174 p. 2-a el 1985)* – eldonita de la *Sempatologia Instituto*.

Li kapablis paroli en pluraj lingvoj – en la franca, itala, angla, germana, dana, sveda kaj esperanto. Krome li estis membro de pluraj sciencaj institucioj ekz. la *Franca Agrikultura Akademio* kaj la *Hindia Akademio de Sciencoj*. Lia skriba multflankeco ankaŭ montriĝis per lia ĉefredaktado de la popularscienca danlingva libro – *Mia Ĝardenlibro (Min Havebog, eld. politiken, 1971, 501 p.)* kunlabore kun Eigil Kiær kaj Åge Nicolaisen. Li eremiĝis de sia profesia laboro en 1982.

Paul Neergaard vivis en geedzeco kun fizioterapeŭtino Kamma Trautner (1908–1967), kaj ili havis kvar infanojn: Jørgen (1938–), Jesper (1939–), Karen Birgitte (1942–2011) kaj Marianne Benedikte (1946–). En siaj junaj jaroj Paul Neergaard sciigis pri la ekzisto kaj utileco de la lingvo Esperanto. En la jaro 1925, li havis okazon mem sperti kaj renkonti esperanto-parolantojn el multaj landoj kaj en etoso internacia, kiam li kuraĝe biciklis de Kopenhago ĝis Ĝenevo, Svisio (ĉ. 1.400 km) por la partopreno en la 17-a Universala Esperanto-Kongreso.

Post tiu lia unua UK en Ĝenevo, 1925, li estis pozitive impresita, ĉar dum la multaj postaj jaroj li aktive kaj grave kontribuis en la evoluo de movado kaj la Esperanto-literaturo kaj la esperantologio per pluraj signifaj verkoj, artikoloj kaj asociaj funkcioj. Jam en 1926 li fariĝis redaktoro de la unua komuna gazeto por danaj esperantistoj – *La Forta Voko** aperis ĉiumonate dum 1926–1928 kaj proprakoste eldonis ĝin.

En sia profesia laboro li kiel eble utiligis Esperanton en multaj de siaj nacilingvaj studoj kaj jarraportoj per mallongaj resumoj en Esperanto. En 1933 li verkis gravan libreton – ankoraŭ aktuala: *Fremdvortoj en Esperanto*, (64 p. SAT, Parizo, 1933) – pri la ĉefaj principoj de unueca uzado de vortoj kaj frazoj en Esperanto, por la lingva stabileco kaj internacieco. Kontraŭ la kreskantaj rasismaj tendencoj en la mondo, li verkis la libreton *Scienco kaj pseŭdoscienco pri heredo kaj raso*, 1937.

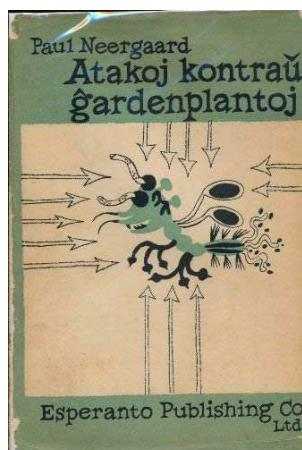

Scienco kontraŭ rasismo

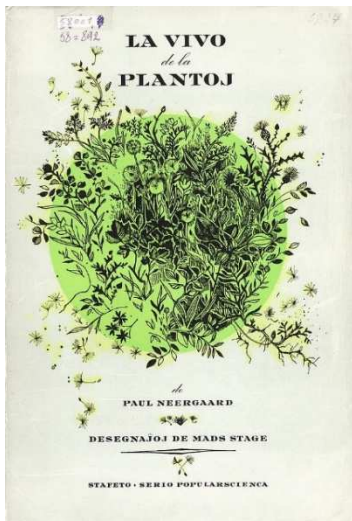
Nekutima verko de dana esploristo pri Esperanto kun sciencaj klarigoj pri la evoluo de rasaj diferencoj, publikigita tuj antaŭ la dua mondmilito – kaj li kontraŭis rasismon.

(el Interreto)

Por kontribui al la instruado de Esperanto por danoj – li verkis lernolibron *Esperanto for Begyndere*, 1939. En la libro de 1942 *Tra la densa mallumo*, li kontribuis per signifa eseo: *La Esperantologio kaj ties disciplinoj...* Iom malfrue la scienc-popularaj libroj en: 1954, *Atakoj kontraŭ ĝardenplantoj, kaj kiel prilukti ilin*, 1957, *La vivo de la plantoj*.

Li fondis la revuon *Esperantologio*, la scienco pri la lingvo Esperanto en 1949, kaj redaktis ĝin ĝis 1961. Li kontribuis per multaj studoj kaj recenzoj en pluraj internaciaj revuoj ekz. *Esperantologio*, *Heroldo de Esperanto*, *Horizonto*, *Sennacieca Revuo*, *Scienca Revuo*, *La Monda Lingvo-Problemo* kaj en aliaj Esperanto-gazetoj. Faka kunaŭtoro de la *Plena Ilustrita Vortaro (PIV)*, 1970, la partoj pri botaniko, agrokulturo, hortikulturo kaj plantpatologio.

Okaze de la 50-jara jubileo de Internacia Scienca Asocio Esperantista (ISAE) li redaktis la libron – *Sciencaj Studoj – bazitaj sur originaloj esploroj kaj observoj*, Kopenhago, 1958, 240 p. (kun resumoj en pluraj naciaj lingvoj).

Jen nur kelkaj el liaj organizaj postenoj kronologie: Membro de la Akademio de Esperanto (AdeE, (1947–1987) vicprezidanto (1963–1987); direktoro de la *Akademia sekcio por Bibliografio* (1951- 1987), Vicprezidanto de ISAE (1961–1972); Membro de Honora Patrona Komitato de UEA (1980), Membro de AIS (1983–1987).

En 1986 li kun prof. Ivo Lapenna fondis *Internacian Scian Akademion Comenius*, kaj iĝis ĝia unua prezidanto.

Post la morto de Paul Neergaard la 17-an de nov. 1987, lia ampleksa kolekto de Esperanto-literaturo estis transdonita al la Reĝa Nacia Biblioteko en Kopenhago, Danio.

La filo de Paul Neergaard, Jesper Neergaard konata artisto, skulptisto – li subtenas kaj simpatias kun Esperanto – kaj kreis pli ol 800 skulptaĵojn starigitaj multloke en la mondo. Du el ili (en itala marmoro) estas dediĉitaj al Esperanto, havas jenajn surskribojn:

La Espero, Por Monda Komunikado en Paco kaj Libero, 1987 (la dekstra bildo) starigita sur la Esperanto-Placo, 1987 Graz, Aŭstrio, kaj **La Futuro**, 2001 starigita sur la J.F Kennedy Placo, Zagrebo, Kroatio.

/Torben Svendsen

Bibliografiaj referencoj:

Dansk Biografisk Leksikon (vol. 1–16), 3.udg. Kbh. Gyldendal (1979–1984) red. Merete Harding kaj Åge Nicolaisen: *Paul Neergaard (1907–1987)* ĉefredaktoro: Svend Cedergreen Bech
https://biografiskleksikon.lex.dk/Paul_Neergaard

Enciklopedio de Esperanto 2-a eld. Budapest, HUA, 1986, 510 p. ĉefredaktoro: I. Ŝirjaev – L. Kökény kaj V. Bleir (red).

Esperanto en Perspektivo: Faktoj kaj analizoj pri la internacia lingvo, Rotterdam, UEA, 1974, 844 p. ĉefredaktoro: Ivo Lapenna – Ulrich Lins kaj Tazio Carlevaro (red). (Ligilo al la bitigita pdf-versio de la libro (klaku sur la kovrilo-foto por elŝuti):
<https://www.ivolapenna.org/verkoj/verkoj2.htm>

*) *La Forta Voko*, (1926–1928) – (jen ligilo al bitigita versio la periodaĵo):

<https://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno-plus?aid=e5f&datum=1926&size=45>

Neergaard, Paul: Fremdvortoj en Esperanto: 15-a regulo de la fundamenta gramatiko en teorio kaj praktiko, SAT, 1933, 64 p. (Ligilo al la bitigita pdf-versio de la libro):

<http://i-espero.info/files/elibro/eo%20-%20neergaard%20pau%20-%20fremdvorto%20en%20esperanto.pdf>

Nia Diligenta Kolegare: Biografioj de 200 eminentaj esperantistoj. Kaunas, Litovio, Litova Esperanto-Asocio, 2018, 320 p. ill. Gorecka, Halina; Korĵenkov, Aleksander (redakta komitato).

Tra densa mallumo: Esperanto-eseoj pri la movado kaj lingvo Kopenhago, Laborista Esperanto-Klubo (LEK), 1942, 64 p. redaktita de komitato – (pluraj aŭtoroj).

Neergaard, Paul: La Esperantologio kaj ties disciplinoj – taskoj kaj rezultoj p. 37–64.

Foto pri Torben Svendsen – ĉiam ĝoja!

– *Kiun el la libroj de Paul Neergaard vi plej ŝatas?*

– Paul Neergaard ĉefe estis sciencisto kun tre "bona koro" – kaj estas malfacile elekti unu preferatan libron. Tamen – "**La vivo de la plantoj**" impresis min, kiam mi unuafoje legis ĝin, la flua kaj bela lingvo, ia mikso de scienca

kaj tradicia literaturo. Laŭ mia memoro li skribis "La plantoj nur nombras la helajn horojn" – bele ĉu ne?

Li plurfoje montras sin antaŭenigi sian samtempon per artikoloj, libroj kaj sinteno kontraŭ rasismo, naziismo, diktaturo. Li estis favora al la toleremo, internaciismo, demokratio, homa libereco kaj paco tutmonde.

Li estas modela internaciisto laŭ la sprito kaj ideo kaj de la kreo de Esperanto. Li tiucele fake kaj idealisme laboregis por la estonteco, kaj la plej bono de la mondo. Li restas en mia memoro.

– *Koran dankon, Torben! Ni certe devas havi pli da libroj de Paul Neergaard en nia esperanto-biblioteko.*
/Siv

La Sveda Amerika Linio – de Gotenburgo rekte al Novjorko

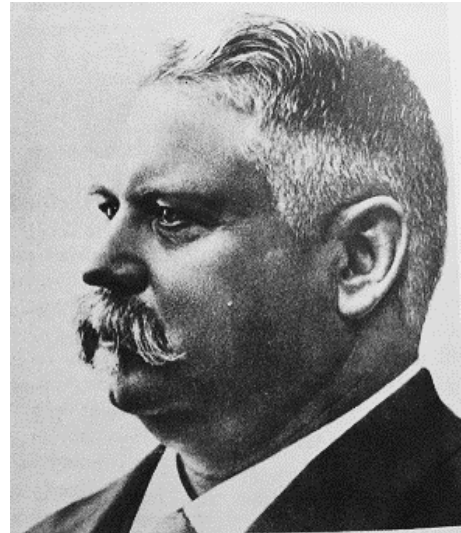
S/S Kungsholm.

La fabelo pri la "fluantaj palacoj" komenciĝis la 11:an decembro en 1915, kiam la kreinto de la Transatlantika ŝipkompanio, Wilhelm R. Lundgren, prezentis grandajn planojn. SAL

estos laŭ Lundgren "la entrepreno de la tuta popolo". Ŝipmastro Dan Broström estis la unua aganta direktoro.

Dan Broström

Wilhelm R. Lundgren

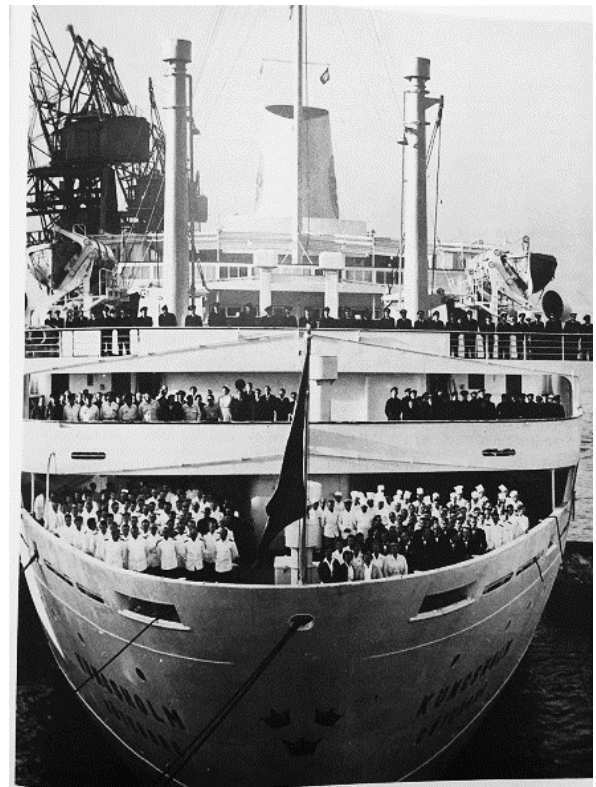
La lasta periodo por elmigrado okazis dum 1880 kaj pluen. Ne malofte faris parencoj de fruaj elmigrintoj plezurkrozajn vojaĝojn per ŝipoj.

La ankrejoj estis "Betonbudo sur Stigbergskajen" aŭ havendigo 97 ĉe "W57th Street" en Novjorko. La du lastaj ŝipoj "Drottningholm kaj Kungsholm" estis pretkonstruitaj en 1925 respektive 1928.

Ordinaraj tagoj sur plezurkrozaj boatoj

Grandaj kaj multekostaj programoj tenis la pasaĝerojn en respekto.

Matenmanĝo inter 7.00–10.00, antaŭtagmeza buterpano ĉe 11.00, lunĉopaŭzo ĉe 13.00, posttagmeza teo ĉe 16.00, tagmanĝo ĉe 20.00 kaj malfrua bufeo inter 23.00–24.00. Se troviĝis tempo por aliaj taskoj, oni povis iri sur la ferdeko, fari ludojn, bani sin en la baseno aŭ viziti la komandegojn. Se estis malbona vetero estis eble bani sin en baseno sub la ferdeko. Oni ankaŭ vizitis friziston por harararmanĝo. Estis multe por fari, ekz. viziti belecsalonon, kinejon kaj prelegojn. Vi povis danci dum la vesperoj kaj partopreni en prezentadoj. Se vi bezonis "pli altajn pensojn" kaj konsolajn vortojn, troviĝis ankaŭ diservoj. Ĉio povis okazi dum la vojaĝoj, ĝojoj kaj riskoj.

Famaj pasaĝeroj estis inter alie la filmstelulino Greta Garbo, la tenorulo Jussi Björling, la boksisto Ingemar Johansson. Reĝaj personoj vojaĝis per SAL. La reĝo Gustav V, la kronprinca paro Gustav Adolf kaj Louise, princo Bertil, princino Sibylla kaj la malgranda Carl Gustaf kaj liaj fratinoj.

Greta Garbo

Ingemar (Ingo) Johansson

Jussi Björling

La reĝaj infanoj.

Dum la dua mondmilito la ŝipoj de SAL estis en milita servo. "Kungsholm" en Usono funkciis kiel transportŝipo dum la milito kaj partoprenis kiel tia en Francio 1944.

Ĉiuj fabeloj havas finon, ankaŭ ŝipoj. En 1975 estis la granda Sveda Amerika Linio vendita. Nun reĝas nur memoroj.

Mia memoro estas pri Elsa kiu estas onklino al mia patrino. Foje ŝi vizitis nin ĉirkaŭ la jaro

1960. Mi estis infano sed mia patrino ofte rakontis pri la vizito de onklino Elsa. Antaŭ ol ŝi revojaĝis al Ameriko ŝi promesis al mi "indianan kostumon", eble ŝi forgesis la promeson kiu eble flugis for sur la ŝipo "Kungsholm". Sed nun mi havas 65 jarojn kaj ne volas "indianan kostumon" ... kaj mi prezentas onklinon Elsa survoje al Ameriko ...

Onklino Elsa survoje ...

... kaj for ŝi estas por ĉiam de ni ...

Mi sidas en la estrara ĉambro en la olda oficejo de familio Broström.

Mi pensas pri mia patro kiu laboris en ŝipkonstruejo Eriksberg, kiun Broström startis. Mia patro ankaŭ laboris, kiam li estis pensiulo, por porti, kune kun aliaj nigre vestitaj viroj, mortintaj personoj al la lasta ripozo. Li havis la honoron partopreni en la ceremonio kiam Dan-Axel Broström estis mortinta.

La familio Broström havis grandan signifon por Gotenburgo. Eble la martrafiko revenos, mi esperas...

La granda, malhela, estrara ĉambro portas memorojn de antikvaj tagoj, sed oni devas aŭskulti...

Ĉi tio estas la lasta artikolo pri la familio Broström.

Ingegerd Granat

Jagoda Greger rakontas pri ŝia plej ekzotika loko, al kiu Esperanto venigis ŝin

Mi volas rakonti al vi pri mia plej ekzotika kaj surpriza ekskurso kiun mi travivis dank' al Esperanto.

En la 1974 j. mi partoprenis la unuan vojaĝon al Centra Azio, kiun organizis Turisma Oficejo

Juventur en Bydgoszcz, kies direktoro nomiĝis Andreo Grzębowski – konata esperantisto.

La itinero estis jena: Moskvo – Kirgizio: Frunze – Uzbekistano: Samarkanda – Buĥaro – Taŝkento.

Plej impresis min Buĥaro, oazo sur la Silka Vojo, la urbo meze de dezerto Kiziĥ-Kum. Provinco Buĥaro, kiun mi vizitis 47 jarojn antaŭe, ne plu ekzistas. Ankaŭ ne plu ekzistas Sovetunio.

Interese, kion oni povas memori post preskaŭ 50 jaroj, se mankas fotoj tiam faritaj?

Verdire mi ne memoras famajn islamajn monumentojn de Meza Azio, ankoraŭ tiam ne rekonstruitaj. Nun mi scias, ke en Buĥaro troviĝas 150 moskeoj, medresoj, maŭzoleoj ktp. En mia memoro restis nur la koincido inter sovetunia "grandiozo" kaj videbla realaĵo.

Pri 2-miljara historio de Buĥaro oni povas legi en la Interreto, mi nur volus mencii kian influon havis la fakto, ke vole-ne-vole Uzbekio en 1920 j. ekestis Soveta Respubliko.

Unuflanke, la sovetoj multe detruis la tradician vivmanieron de la nacioj loĝantaj Uzbekion (provante ekstermi islamon, lokajn lingvojn kaj ŝanĝi la tradician rolon de virinoj).

Aliflanke, la sovetoj estigis egalajn rajtojn, disvolviĝon de industrio kaj agrikulturo (kvankam bedaŭrinde ĉefe bazita sur la kotona monokulturo).

Ankaŭ komunistoj komencis la rekonstruon de la plej grandiozaj post-timuridaj monumentoj.

Bedaŭrinde, la samaj komunistoj ŝanĝis la limojn de la mezaziaj respublikoj sen speciale atenti teritoriajn, historiajn kaj etnajn rilatojn.

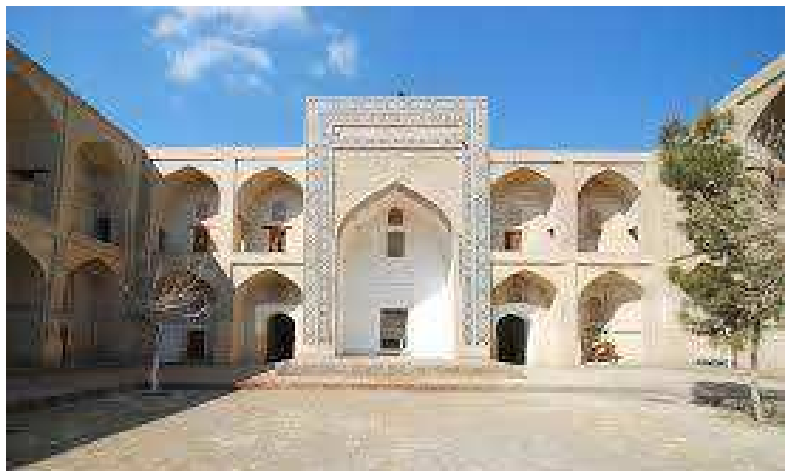

Ni alvenis aviadile al Buharo kaj ekloĝis en malnova medreso (korana lernejo).

Mi bone memoras nur la internon de la hostelo kaj la loĝkondiĉojn. Unupersonaj ĉambretoj (ĉeloj) estis sen mebloj. Interne estis nur katafalko kun litaĵoj. La solan pordegon gardis ulo kun pafilo. En la objekto

ne estis necesejo kaj akvo por lavi sin. Sur la bela korto, en kvar anguloj eblis nur lavi manojn ĉe sprita ujo kun najlo. La urba necesejo estis verdire ne uzebla (malhela labirinto kun truo ĉe la fino). Savis nin manĝejo kiun ni tri foje tage vizitadis. La necesejo tie estis la same terura sed sen labirinto.

Nia loka gvidanto realigis politike korektan programon. En la moskeo, kiun ni vizitis, troviĝis Muzeo de Komunismo. Sekrete ni eksciis, ke en Buĥaro funkcias unu sola moskeo kiel religia objekto. Komprenoble ni tuj decidis viziti ĝin (sen gvidanto). Neniu gardis la enirejon, do ni haltis ĉe ejo kie sonoris telefono. Certe iu venos. Telefono sonoris vane eble 10–15 min. Ĝuste kiam telefono ĉesis brui, venis imamo kaj diris, ke ĉiutage kiam ili komencas tradician preĝon al Allaho, "ili" tia maniere provas ĝeni fidelajn islamanojn.

Dum tri taga restado ni havis eblecon viziti de ekstero plej malnovan antikvaĵon en Buĥaro, Mauzoleon de Samanides – 10 jc, Citadelon Ark – "Urbon en la urbo" – 12jc. ruinigita en 1920. Someran Palacon de lasta Emiro – 19jc. kaj Dezerton Kyzyl-Kum por rajdi kamelon kaj azenon.

Rilatoj kun loĝantoj ne eblis. La socia vivo kiun mi rimarkis okazadis en la malnova centro ĉe la lageto. Tie situis "ĉajhano" por viroj, kiuj kuŝante sur lignaj kanapoj trinkis verdan teon kaj interparolis en uzbeka lingvo. Nia ĝojplena socia vivo okazis nur vespere en nia medreso, dank' al loka alkoholo kiun certigis nia loka gvidanto. Estis mirinda

alkoholaĵo ĉar sekvontan tagon ne aperis kapdoloro.

En Buĥara hazarde ni renkontis du loĝantaj tie polinoj. La unua polino vendadis glaciaĵojn en bazaro. La dua, pli juna laboris en manĝejo. La unuan tagon ŝi demandis, ĉu ni portos leteron al Pollando, al ŝia familio. Ĝis la fino de nia restado ŝi ne plu alvenis al la laboro.

Simila akcidento okazis en Studenta Domo en Samarkando. Studentoj kiuj entuziasme kontaktiĝis kun nia grupo (ili volis aĉeti ĉion eblan), malaperis kaj ni eksciis, ke "ili" venis kaj forprenis studentojn. Ni estis gardataj.

Uzbekio estis unu el la lokoj, kien la cara reĝimo sendis polojn post la ribeloj de novembro (1831) kaj januaro (1863) kaj post la soveta invado al Pollando en 1939. Plejparto de ĉi-lastaj grupo forlasis Uzbekion en 1941, forirante al Irano kun la armeo de gen. Anders. Tamen malmultaj poloj restis en Uzbekio pro malbona sano aŭ familiaj cirkonstancoj.

Nun Samarkanda, Buĥaro kaj ĉefurbo de Uzbekio Taŝkento estas renovigitaj urboj, modernaj, plenaj de turistoj. Ne estas problemoj kun neceso.

Tamen tradicia kulturo restis. Mi legis, ke maljuna uzbeko ne volis manpreni dankeman eksterlandaninon, ĉar li ne kutimas tuŝi virinojn ĉar ili estas malpuraj. Do, ekzotike restis, eble ne tiel videbla kiel antaŭe.

Antaŭ la vojaĝo valoras konatiĝi kun tre riĉa historio de la regiono, kun priskribo de renovigitaj monumentoj. Mi volonte vizitus denove Buĥaron por vidi kaj ne nur rigardi.

Jagoda Greger, Sopot, Pollando

Monica skribas pri legoĝojo

Legoĝojo

Imagu ke vi sidas en via legofotelo kun la legolampo, kiu brilas sur la libropagojn, kiam vi legas la libron, kiun vi tenas en viaj manoj.

Vi eskapas en aliajn mondojn, al homoj, medioj kaj kulturoj.

La verkisto pentras kaj sorĉas per la vortoj en sia libro, tiel ke vi perdas vian spiron pro mirigo pri kiamaniere ili "antaŭen-verkas" la vortojn.

Vi ĝojas, larmas, maltrankviliĝas, timas, teruras kaj miriĝas kune kun la homoj en la libro.

Horoj pasas, kiam vi legas kaj estas englutita de la libro.

Estas mirinde eskapi en la magian mondon de la libro. Estas inspire legi librojn!

Libroj povas esti humuraj, amuzaj, gajaj, streĉaj, malĝojigaj, pripensindaj, harstarigaj kaj timegigaj. La libro estas bona eskapo de la koronapandemio kaj ĉiu ripetaĉado pri ĝi.

Monica

La granda ĝojo

De Julian Modest

Rakonto

“Nekomprenebla estas la vivo – ofte diris Dano. – La homoj revas, planas, pripensas, decidas, sed okazas io, pri kio oni neniam meditis kaj eĉ neniam songis.”

Jam de la infaneco Dano revis esti aktoro. Tio estis lia la plej granda deziro. En la lernejo li ludis en diversaj teatraĵoj. Li estis unu el la nanoj en la fabelo “Neĝulino”, la eta princo en la teatraĵo “La eta princo” kaj rolanto en aliaj spektakloj. Dano havis belan voĉon kaj belege kantis.

Post la fino de la gimnazio li ekstudis en la Muzika Akademio kaj iĝis operkantisto. Li rolis en la ĉefurba operejo. Tie estis Sonja – juna kantistino, sopranulino. Tre bela kaj tre alloga Sonja havis blujajn okulojn kiel du grandajn safirojn kaj longan orecan hararon, similan al matura tritiko. Dano ekamis ŝin kaj ili geedziĝis.

Ilia familia vivo komenciĝis kiel mirinda fabelo. Naskiĝis ilia filino Nora kaj Dano estis ege feliĉa. Tamen foje lia kolego diris, ke Sonja havas amanton. Dano ne deziris kredi, sed lia kolego ĵuris, ke li ne mensogas. Tiam en la operejo oni prezentis la operon “Bohemianoj” kaj estis aŭstra orkestrestro. Sonja ludis la ĉefrolon – Mimi. La aŭstra orkestrestro kaj Sonja ekamis unu la alian. Dano supozis, ke la ĉefa celo de Sonja estis kanti en la operejoj en Vieno, Londono, Milano kaj tial ŝi decidis ekloĝi kun aŭstra orkestrestro.

Sonja ekveturis al Vieno. La trijara Nora restis ĉe Dano. Komenciĝis malfacilaj tagoj. Dano zorgis pri la eta filino, zorgis pri la dommastrado, kantis en la operejo. Neniu helpis lin. Matene li rapidis al la infanĝardeno kun Nora. Post la provludoj en la operejo li denove rapidis al la infanĝardeno preni Nora.

Vespere, kiam estis spektaklo, li petis iun najbarinon zorgi pri Nora. La vivo de Dano iĝis koŝmara. Nostalgie li rememoris la unuajn feliĉajn tagojn post la geedziĝo kun Sonja. Nun li kvazaŭ estus en abismo, el kiu li neniam elrampos.

Post jaro Sonja entreprenis divorcon, kiu rapide okazis kaj Nora ekloĝis en Vieno ĉe ŝi. Dano restis sola kaj nun lia vivo estis pli malfacila kaj pli nigra. Lia kariero preskaŭ fiaskis. Li ne plu ludis ĉefajn rolojn en la operoj. Oni iom post iom forgesis lin kaj liajn iamajn glorajn tagojn de operkantisto.

La jaroj pasis. De tempo al tempo Nora venis gastis al Dano, sed nur post semajno ŝi rapidis forveturi al Vieno. Dano iĝis pensiulo. La tagoj nun ŝajnis al li ege longaj. Kiam la vetero estis bona, li kutimis sidi sur benko en la parko antaŭ sia loĝejo. Li sidis sola dum horoj kaj

meditis pri la fenomeno, nomata vivo, kiu pasas kaj malaperas kiel globetoj de disŝirita rozario. Jes, la vivo pasas kaj neniam okazas tio, kion oni planis aŭ pri kio oni revis.

Hodiaŭ posttagmeze Dano denove estis en la parko, sidanta sur la ŝatata benko. Estis varmeta maja tago. La suno brilis kaj karesis lian vizaĝon. La ĉielo estis sennuba kaj blua, la arboj en la parko floris. Subite al Dano proksimiĝis junulino, kiu ĉirkaŭbrakis lin.

– Saluton paĉjo. Mi venis. Mi decidis loĝi ĉi tie, ĉe vi. Mi estos ĉi tie kaj laboros ĉi tie.

Tiuj ĉi vortoj de Nora ĝojigis Danon. Neniam li supozis, ke li estos tiel ĝoja kaj feliĉa.

Julian Modest

Sofio, la 6-an de majo 2021.

Alirinto kaj forironto de l' vivo

El Humuro en Esperanto (en arto, literaturo kaj vivo) de **Hans-Georg Kaiser**.

*Bildo: Ernesto Buratti
LA VITA IN UNA FOTO*

Helpemaj homoj – Hjälpsamma människor

El Facebook (Margarita Savova)

Posedanto de librovendejo en Southampton, Anglio, petis helpon kiam li translokiĝos sian librovendejon pro alta lukosto kaj volis lokigi la librojn en la novan lokon.

Pli ol 250 personoj venis. Miloj da libroj transdoniĝis de mano al mano de la malnova loko ĝis la nova.

La laboro iĝis farita en nur unu horo.

/Siv

En bokhandelsägare i Southampton, England, hade bett om hjälp då han skulle flytta sin bokhandel på grund av hög hyra och ville flytta böckerna till den nya platsen.

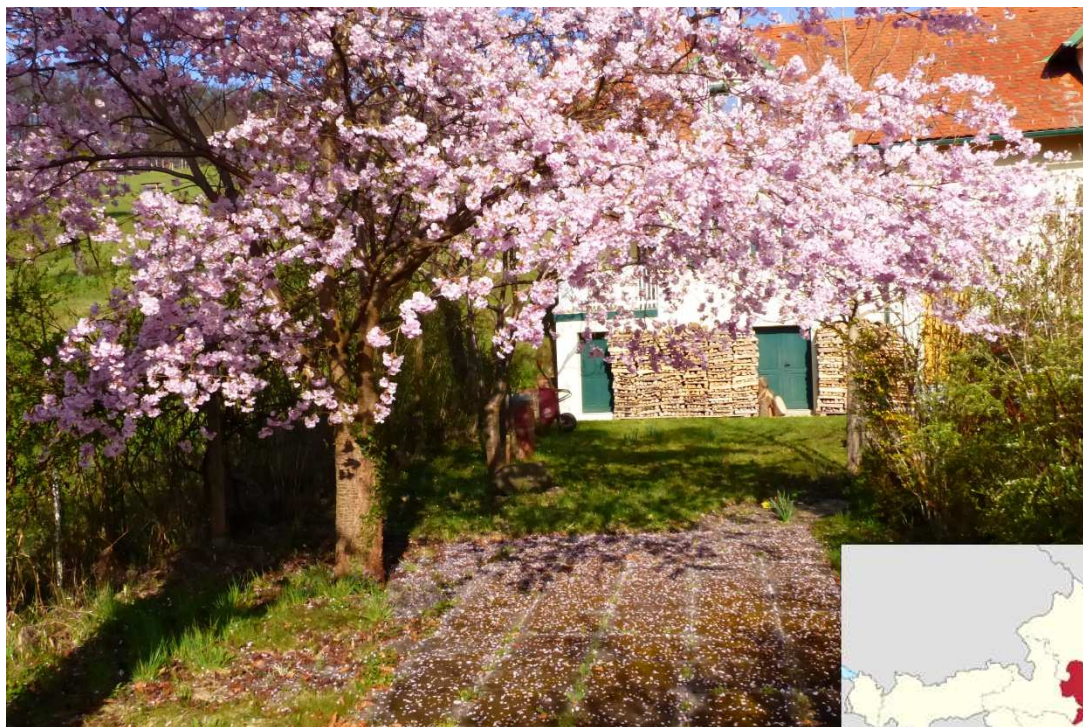
Drygt 250 personer kom. Tusentals böcker överfördes från hand till hand från den gamla platsen till den nya.

Jobbet var klart på bara en timme.

/Siv

Printempas kaj en Steiermark, Aŭstrio, kaj en Nordio

Walter Klag sendis la bildojn

Kaj en la arbaro...

... kaj sur la stratrando.

Blankaj anemonoj aspektas same en Steiermark, Aŭstrio, kaj en la gotenburga regiono.

Ĉu infanoj ankoraŭ plukas la florojn metante ilin en vason kun blua inko por krei "bluajn anemonojn"? /Siv

Fotosemajno en Öland – Fotovecka på Öland

Renate Säfström

Stranda kampo matene.

Estas meze de aprilo kaj mi iris al insulo Öland por sperti kaj foti la alvenon de la printempo.

Det är mitten på april och jag har åkt till Öland för att uppleva och fotografera vårens ankomst.

Ĉi tie en orienta Öland ĉe la lumturo de Kapelludden la sunbriloj leviĝas super la horizonto jam je la kvina kaj duono.

La strandkampoj koloriĝas en oran brilon, sed la aero ankoraŭ estas malvarmeta.

La printempa varmo lasas nin atendi, do agrablas porti ĉapon kaj trikitajn gantojn.

La vojaĝo norden de la migrantaj birdoj male ne ŝajnas influita de la temperaturo. La V-forma fluganta birdaro plenrapidas kaj sekvas unu la alian ĉe la horizonto, survoje de sudaj travintraĵoj al nordaj kuvadteritorioj. Multaj birdspecioj ekhaltas ĉi tie en Öland por resti kaj grasiĝi, tiel estos multaj ŝancoj por mi studi kaj foti niajn flugilajn amikojn dum mia fotosemajno ĉi tie en Öland.

Renate

Maraglo / Havsörn

Här på östra Öland vid Kapelluddens fyr stiger solens strålar över horisonten redan vid halv sex.

Strandängarna färgas i ett gyllene skimmer men luften är fortfarande kylig. Vårvärmen låter vänta på sig så det är skönt med mössa och vantar.

Flyttfåglarnas resa norrut verkar däremot inte påverkas av temperaturen. Det är full fart på de V – formade fågelsträck, som avlöser varandra i horisonten, på sin färd från sydliga övervintringsplatser till häckningsområde i norr. Många fågelarter stannar till här på Öland för att vila och äta upp sig så det blir många tillfällen för mig att studera och fotografera våra bevingade vänner under min fotovecka här på Öland.

Renate

Duelbirdo / Brushane

Brungorğa saksikolo / Buskskvätta

Numenio / Storspov

Tranča makulo / Skärfläcka

◀ ▲ *Ruğşango / Rödbena*

Renate Säfström, natura fotografisto / naturfotograf
Bonvolu vizitu: www.fotoforlivet.com

Poemo de Tage Danielsson en la sveda kaj en traduko de Google en Esperanton

Inga Johansson trovis la poemon sur la retpaĝo de Språkförsvaret, dimanĉe la 11an de marto. Oni tradukis la poemon per Google Translate. Ĉu bone?

Tage Danielsson, 1928–1985, verkisto, artisto, reĝisoro.

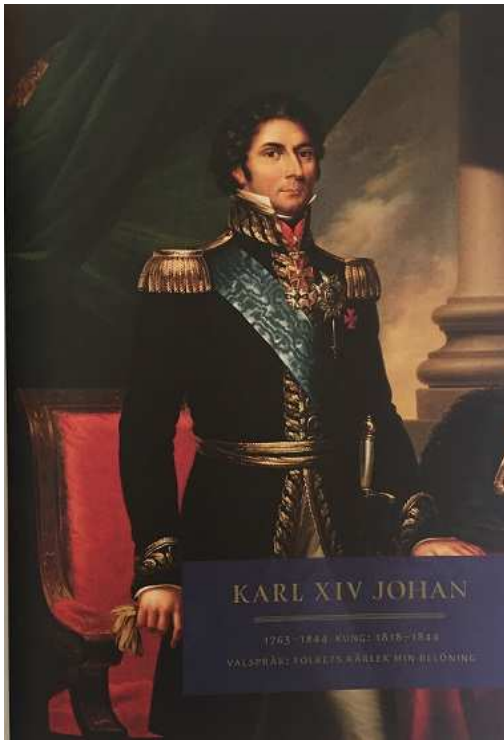
Tänk inte bara på just nu
Just nu är inte allt
Just nu har inte tid med dig
Då protesterar du
Du ger varenda stund en spark
och ryter åt den: gör någonting!
Du vill att allt ska ske just nu
Men ingen människa är så stark
Du vill att natten ska bli dag
Du hatar denna svarta natt
Men natten bidar lugnt sin tid
Det lugnet är dess övertag
Ditt krav på alltings färdighet
är rätt och bra, men för nervöst
Det gäller att finnas till
med bibehållen värdighet
I lugnet bor en väldig styrka
Tänk inte bara på just nu
Det finns ett då, det finns ett sedan
Som under valven i en kyrka
Invänta stilla gryningen
I mörkret håll min hand
Mot stranden vandrar, mjuk och stark
den långa lugna dyningen.

Ne nur pensu pri ĝuste nun
Ĝuste nun ne estas ĉio
Ĝuste nun ne havas tempon kun vi
Tiam vi protestas
Vi donas al ĉiu momento piedbaton
kaj muĝas al ĝi: faru ion!
Vi volas, ke ĉio okazu nun
Sed neniu homo estas tiel forta
Vi volas, ke la nokto tagiĝu
Vi malamas ĉi tiun nigran nokton
Sed la nokto trankvile ofertas sian tempon
Tiu trankvilo estas ĝia supereco
Via postulo pri la lerteco de ĉio
estas prava kaj bona, sed tro nervoza
Gravas ekzisti
kun konservita digno
En la trankvilo vivas granda forto
Ne nur pensu pri ĝuste nun
Estas unu tiam, estas unu poste
Kiel sub la arkoj de preĝejo
Atendu la trankvilan tagiĝon
En la mallumo tenu mian manon
Piedirante al la strando, mola kaj forta
la longa trankvilo ŝvelas.

**Ĉu vi, kiu scias la svedan, volus ŝanĝi ion en la traduko de Google?
Ekz. ĉu ŝvelondo povas piediri? /Siv**

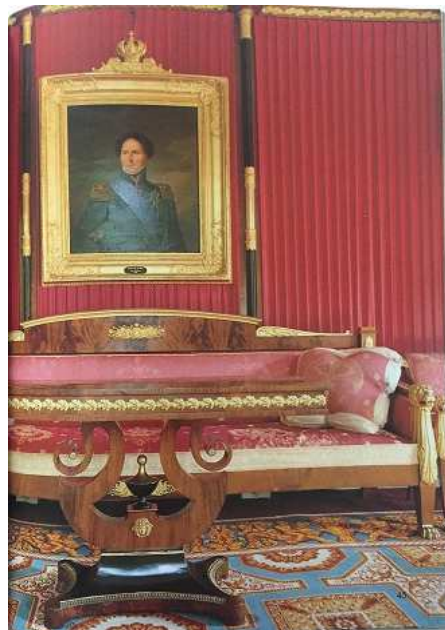
La Stilo

– Empire/Karl Johan

Nun la Empira stilo "tondras" en Svedio ...

*Tempo
forkuras ...*

Dum la Karl Johana tempo la kahelfornoj havas gravan signifon. Eble pro tio ke la francdevena reĝino Desiree malvarmiĝis en "la lando de la lupoj." Ŝi ne eltenis la veteron, ŝi ne eltenis la loĝejon kaj ne eltenis la kortegan vivon. La reĝino Hedvig Charlotta

skribis en la taglibro: "Ŝi agis laŭ siaj kapricoj". Oni ne dubas ke la kahelfornoj estis popularaj en tiu tempo.

La Karl Johana tempo distrumpetis sian ĉeeston.

Galerio

– aventuro en la kastelo "Rosendals Slott"

Bonvenon al la Rosendala Palaco! Tie okazas multaj aventuroj somere. Hodiaŭ venas Karl XIV Johan al sia somera domo. Soldata trupo eskortas lin. Tial la multaj ĉevaloj!

Malantaŭ la fenestro sidas princino Eugenie kaj Reĝino Fredrika. Ili invitas ĉiujn al kafaŭso en la bela salono.

La kafo estas preta kaj odoras bone. Ankaŭ kukoj surtabliĝis.

Bonvenon, Eugenie kaj Fredrika vokis ... Bonvenon al la tablo! La tablo estas aranĝita! Bonaj kukaĵoj atendas gastojn. Venu, venu!

Medio por ripozi ... aŭ diskuti gravajn problemojn ... kiu sciis?

En la lanternaĵo ni povas paroli aŭ danci. Estas ĉambro por bonaj kontaktoj.

Tie estas paradizo! Biblioteko por libroj, multaj libroj, legindaj libroj. Sidu kaj legu!

Nun ni estas lacaj kaj eble estas tempo por dormi. Bonan nokton!

Ingegerd

Radio Verda (de Libera Folio en 2012)

Rekomendo de Inga Johansson.

Google ektradukas Esperanton

Libera Folio raportas ke nun la reta tradukilo de Google komprenas kaj parolas Esperanton, kiu iĝis la 64-a lingvo, subtenata de la retejo.

Tio signifas, ke eblas traduki al kaj el Esperanto ne nur en la tradukretejo de Google, sed ankaŭ en ĉiuj aliaj retaj servoj, kiuj uzas la saman tradukilon.

La teamo de Google-tradukoj diskonigis la aldonon de nova lingvo en sia oficiala anglalingva blogo, samtempe donante bazajn informojn pri la lingvo.

Laŭ la blogaĵo, "Esperanto havas centmilojn da aktivaj parolantoj", kaj "kelkaj centoj eĉ lernas ĝin denaske". La celoj de Esperanto kaj Google-tradukoj koincidas, ĉar ambaŭ volas helpi homojn kompreni unu la alian, skribas Thorsten Brants, kiu afiŝis la blogaĵon.

La teamo de Google laŭ li estis surprizita de la bona kvalito, kiun jam eblas atingi per maŝina tradukado de Esperanto, konsiderante ke la kvanto de ekzistantaj tradukoj, sur kiuj Google povas bazi sian tradukalgoritmon, estas malgranda. Ekzemple por la germana aŭ hispana lingvo Google havas centoble pli da datumoj.

Esperanto estis konstruita tiel ke ĝi estu facile lernebla por homoj, kaj tio ŝajnas helpi ankaŭ maŝintradukadon, Thorsten Brants skribas. La

anglalingva blogaĵo en kiu la teamo de Google raportas pri la novaĵo eĉ havas titolon en Esperanto: "Tutmonda helplingvo por ĉiuj homoj".

Jam de pli frue ekzistas kelkaj maŝintradukaj sistemoj por Esperanto. Eble la plej rimarkinda inter tiuj estas la sistemo Apertium. Tiu teĥnologio estis origine evoluigita de la Universitato de Alakanto en Hispanio por aŭtomata tradukado inter proksimaj lingvoj, kiel la hispana kaj la kataluna. Kataluna Esperanto-Asocio kaj Hèctor Alòs i Font antaŭ unu jaro kunlaboris en la projekto, kaj al la programo estis aldonitaj versioj por traduko el la hispana kaj el la kataluna al Esperanto.

Poste la dana esperantisto kaj programisto Jacob Nordfalk kunlaboris kun la teamo por aldoni tradukon el la angla al Esperanto.

Aldone ekzistas kaj uzeblas ĉe Traduku.net alia aŭtomata tradukilo, kiu grandparte baziĝas sur la principoj de la iama projekto DLT, furorinta en la 1980-aj jaroj. La sistemo estis poste pluevoluigita por Esperanto ĉefe de Victor Sadler. La kvalito de la teksto produktita de ĉiuj tri tradukiloj ankoraŭ lasas multon por deziri, sed rimarkindas, ke jam en sia unua versio la tradukilo de Google ne nur ne postrestas, sed eĉ donas kelkrilate pli bonkvalitan tradukon ol la du aliaj.

Tamen aperas jen ikso anstataŭ supersigno – supozeble pro tio, ke hazarde estis uzitaj iuj nekonvertitaj iksaj tekstoj en la datenbazo. La ĉefa tuja utilo de Google-tradukoj en Esperanto supozeble estas, ke ĝi videbligas Esperanton, kaj ebligas aŭtomatajn tradukojn el kaj al Esperanto ekzemple en Ipernity kaj aliaj retaj servoj kiuj uzas la tradukilon de Google. Radio Verda: RV189 (2012.03.11)

Esperanto-Muzeoj en Japanio kaj en Aŭstrio

La 26an de aprilo la esperanto-muzeo de Yokohamo malfermiĝis:

Kafejo de la lingvoj inkluzive Esperanto en Vieno

Ene de la Weltmuseum la 'Amikoj de la Monda Muzeo' organizas 'Kafejon de la lingvoj' proksime de la enirejo, en la kolona halo (Saülenhalle) kie estas konversaciaj tabloj. (Vikipedio)

Tia lingva kafejo ankaŭ troviĝas en Gotenburgo ĉe Esperantoplatzen.

Sed nun la Vienaj kunvenoj okazas rete:

Ĉu vi scias, ke "Lingva kafejo rete en Vieno havas lundajn kunvenojn?"

La asocio "Amikoj de la Monda Muzeo (Weltmuseum)" okazigas lingvan kafejon ĉiun duan lundon inter la 16a kaj 17a horo. Pro la kovimaj restriktioj ĝi okazas rete.

<https://www.weltmuseumwien.at/programm/#kalender>

Aliĝu ĉe: friends@weltmuseumwien.at

<https://us04web.zoom.us/j/78219325640?pwd=MUFaUGxOOHNUcUJBNkY2MmVNIjJUT09>

Meeting-ID: 782 1932 5640

Kenncode: ZTTn5E

Manĝeblaj kuleroj – Ätbara skedar

<https://www.kulero.de>

<https://www.instagram.com/kulero.de/?hl=de>

<https://www.facebook.com/kulero.de/>

Inga trovis la paĝon de germanaj inventistoj.

Ekde 2014 "Die Höhle der Löwen" = Kuŝejo de leono prezentis en la TV inventojn.

KULERO ne nur estas kulero, sed ĉiuj iloj bezonataj por manĝo.

En varmega manĝo la kulero funkcias dum ĉirkaŭ 30 minutoj, en malvarma manĝo 60. Estas por la medio favora alternativo al plastaj kuleroj. Troviĝas ses diversaj gustoj de la kuleroj, kaj dolĉe kaj sale. Povas ekz. esti kakao aŭ nigra pipro. La inventistoj vendas per sia retpaĝo diversajn paketojn, kiuj enhavas kulerojn, desertkulerojn, telerojn, ujojn, suĉtubojn kaj tasegojn.

Sedan 2014 har "Die Höhle der Löwen" – Lejonkulan presenterat uppfindingar på TV.

KULERO är inte bara en sked, utan också allt som behövs för en måltid.

I het mat håller skeden i ca 30 minuter, i kall mat 60. Det är ett miljövänligt alternativ till plastskedar. Det finns sex olika smaker på skedarna, såväl sött som salt. Det kan t.ex. vara: kakao eller svartpeppar. Uppfinnarna säljer via sin webbsida olika paket som innehåller skedar, dessertskedar, tallrikar, skålar, sugrör och muggar.

/Siv

Kio estas *smuzio*?

Fruktkirlaĵo aŭ Smuzio (angle smoothie) estas malvarma deserto el miksitaj en miksaparato beroj aŭ fruktoj (kutime de unu speco) kun aldono de pecetoj da glacio, suko aŭ lakto.

Oni surtabligas smuzion en vitra kaliko kun tubeto kaj kulero. Kiel beroj kaj fruktoj estas uzataj kutime framboj, fragoj, vakcinioj aŭ ĉerizoj. Tre ofte oni uzas smuzion kiel vegetaran kaj sanigan nutraĵon.

La vorto smuzio estas konsiderenda kiel novismo; en la NPIV-eldono de 2002 ĝi ne troviĝas, kaj ankaŭ la angla esprimo, sur kiu ĝi baziĝas, estas uzata nur de la 1980-aj jaroj. Ĝis antaŭ nelonge oni uzis la pli internaciajn esprimojn "fruktkirlaĵo", "fruktpulpaĵo", aŭ "fruktlaktaĵo". (Vikipedio)

/Inga Johansson

Hazardaj trapasantoj

Plej maldekstre: Paulina Jot, plej dekstre: ŝia edzo Janek.

Kaptu la okazon!

diras Jagoda Greger, de la Toronto-klubo en Sopot, la 3an de majo:

La plej granda sukceso de hodiaŭa renkontiĝo estis hazardaj trapasantoj kiuj ekinteresiĝis pri Esperanto.

Esperantistoj devas esti videblaj, aŭdeblaj kaj ageblaj, ĉu ne?

Laŭdon al la Toronto-klubo!

/Siv

Temotagoj en la sveda kalendaro – Temadagar i den svenska kalendern

En aprilo ĉiu tago havas unu aŭ pliajn temojn – krom la 19an. En majo ĉiuj tagoj sen escepto havas temojn.

Kelkaj tagoj estas "internaciaj tagoj":

- La internacia tago por infanlibroj (2 aprilo)
- La Tago de monda sano (7 aprilo)
- La internacia tago por la Tero (22 aprilo)
- La Monda Tago de libroj (23 aprilo)
- La laborista tago (1 majo)
- La internacia tago por Preslibereco (3 majo)
- La Internacia Muzeo-tago (18 majo)
- La Internacia tago por Biologia Diverseco (22 majo)
- La tago de la patrino (30 majo)

Preslibereco!

Tagoj por specialaj herboj aŭ mangaĵoj:

- La tago de la Karoto (4 aprilo)
- La tago de la Glicirizo (12 aprilo) – la saman tagon oni celebras la tagon de la Lento-sup
- La tago de bombonstango (20 aprilo)
- La tago de la Ĉokolada bulko (11 majo)

- La tago de fascinaj herboj (18 majo)
- La internacia Teotago (21 majo)
- La Fromaĝotago (27 majo)

Tagoj pri muziko:

- La internacia Jazotago (30 aprilo)
- La tago de la Harmoniko (6 majo)
- La internacia Tubotago (7 majo)
- La tago de blovmuziko (22 majo)
- La internacia tago por brakumi muzikiston (28 majo)

Multaj tagoj estas dediĉitaj al diversaj malsanoj, sed tion ni preterpasu!

La 26an de julio ja estas "La Esperantotago", sed – la 15an de decembro, la Zamenhofa librotago, ankaŭ povas havi lokon en la sveda kalendaro, ĉu ne?

Jaron post jaro Ebbe Vilborg, la 15an de decembro, prezentis esperantajn librojn, kiuj estis eldonitaj dum la jaro. Tio estis grava tago por ni gotenburganoj.

/Siv

Zamenhofa libro-tago, la 15an de decembro

Torto en la zamenhofa celebrado en Białystok, Pollando en 2014. / Tårta på zamenhofdagsfirandet i Białystok, Polen 2014.

Esperantobokens dag firas den 15 december, skaparen av Esperanto. L.L Zamenhofs födelsedag. Det är den mest berömda dagen i Esperantokulturen.

Denna dag håller esperantister informationssessioner och kulturella sammankomster för att främja litteraturen i Esperanto.

Historien om att fira Esperanto på Zamenhofs födelsedag kan spåras tillbaka till 1878, när han på födelsedagsfesten för sin 19-årsdag presenterade sin *Lingwe universala* för sina vänner, den första versionen av sitt internationella språk.

1887 hade detta språk utvecklats till vad som nu erkänns som Esperanto när han publicerade *Unua Libro*. 15 december tidigare även känd som Esperantodagen, men den firas nu den 26 juli, samma dag som *Unua Libro* publicerades.

La tago de la Esperanto-libro estas celebrata la 15an de decembro, la naskiĝtago de la kreinto de Esperanto, L.L. Zamenhof. Ĝi estas la plej fama tago de la Esperanta kulturo.

Ĉi tiun tagon esperantistoj havas informsesiojn kaj kulturajn kunvenojn por progresigi la literaturon en Esperanto.

La tradicio celebri Esperanton en la naskiĝtago de Zamenhof havas siajn radikojn de 1878, kiam li dum la festo de sia 19a naskiĝtago prezentis sian "Lingwe uniwersala" al siaj amikoj, la unuan version de sia "internacia lingvo".

En 1887 ĉi tiu lingvo evoluiĝis al tiu, kiu nun estas agnoskita kiel Esperanto, kiam li publikigis la "Unua Libro", la 15an de decembro, pli frue nomata la Esperanto-tago, sed ĝi nun estas celebrata la 26an de julio, la saman tagon kiam "Unua Libro" estis publikigita. (Vikipedio)

Grésillon informas

Jen la aktuala programo laŭ nia reta agendo: <https://gresillon.org/agendo>
Por ajna demando skribu al: gresillon@gmail.com aŭ kastelo@gresillon.org

- 2021-majo-25/29: Ĥora (korusa) renkonto de Interkant kun Zdravka Bojĉeva
- 2021-julio-05/09: Verda Naturisma Semajno kun INOE, FestiNATUR
- 2021-julio-23/aŭg-01: Maratona Esperanto-kurso kun Koutny Ilona kaj aliaj
- 2021-julio-25/31: Internacia E-Konferenco post OSIEK pri variaj temoj + AMO-seminario
- 2021-aŭgusto-02/12: Festa Semajno por infanoj kaj familioj kun Nicky, Jean-Luc, Larisa
- 2021-aŭgusto-13/20: FESTO'revenas, mojosa junulara renkontiĝo
- 2021-aŭgusto-27/29: Someraj Universitatoj de pluraj organizoj
- 2021-oktobro-20/24: Ĥora (korusa) renkonto de Interkant kun Zdravka Bojĉeva
- 2021 oktobro-20/24: Migrada semajno (nur en Esperanto) kun Olivier Buisson
- 2021-okt-24/nov-01: AŬTUNE, la Esperanto-ferioj – kun halovena festo

Sanon kaj liberon!
Bert ŜUMAN

Kultura Esperanto-Festivalo 2022

Bertil Nilsson sendis ĉi tiun informon pri eta ŝanĝo en la KEF-plano:

Plejparte difinita la programo de KEF 2022

Hieraŭ kunsidis reale la teamo de la "abeletoj" en la Esperanto-Domo de Svislando, kun partoprenantoj el la franca, hispana, hungara kaj itala lingvaj areoj, sub la kunordigo de senatano Manuela Blanco, por difini la programon de Kultura Esperanto-Festivalo 2022 en Ĉaŭdefono, sub la egido de la Esperanta Civito, per la organizo de Studenta Esperanta Ligo kaj Kultura Centro Esperantista. La teamo alportis modifeton al la datoj: KEF ekos per la alvenoj kaj interkona vespero 9 aŭgusto 2022, kaj fermiĝos la 15an, kiel antaŭvidite.

La tagoj artikiĝos en tri partoj: antaŭtagmeze, posttagmeze, nokte. La tri partoj po du subpartoj. La spektakloj (muzikaj kaj teatraj) okazos en la unua parto de la posttagmezo (matineoj) kaj en la unua parto de la nokto

(vesperumoj). Atelieroj kaj literaturaj kafejoj disvolviĝos matene. Kinoklubo (kun raraĵoj el la esperanto-kulturo, spektaklaj nur en Ĉaŭdefono) en la dua parto de la posttagmezo.

Noktemuloj havos diskotekon je dispono, ne mankos dancoj kaj ekskursoj. La festivalejo estas jam elektita (kiel kulturejo kaj kiel manĝejo), sed la loĝiga servo bezonas precizigojn: pormomente oni nur scias ke la teamanoj tranoktados en la Esperanto-Domo.

[HeKo 761 8-B, 28 apr 21]

Bertil

Ĉu vi ŝatas la kanadan uniformon por la Olimpikoj en Tokio? Ni – jes!

(el Facebook)

Modprezentado fare de katoj

Maristo

Trubaduro

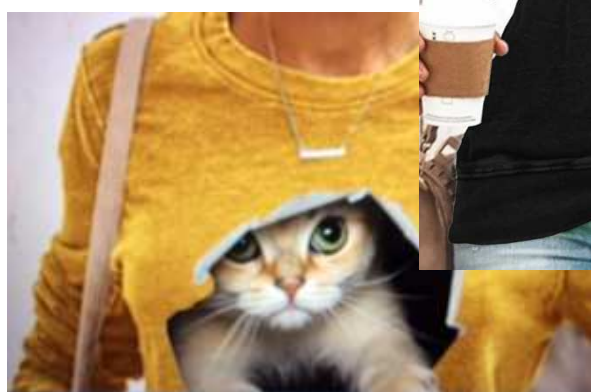
Sekretario

Aktoro

Adri el Hungario sendis ĝin kun muziko kaj movoj. Bedaŭrinde mi ne povas trovi la ligilon. /Siv

Katoj en T-ĉemizoj

Modo spegulas la tempon

*Modo de Spiriton de la
nuntempo, de Amazon.se, Fidos
Hundinformation Canstock
Fidos, Pixabay*

La unua kontakto kun esperanto-grupo en Saintes, Francio

En 2007 ni havis konversacian grupon en
Gotenburgo.

Por vere ekzerci nin lingve, ni ekhavis
kontakton kun "La Kukuoj" en Saintes en la
sudokcidanta parto de Francio. La gvidanto
estis la radioamatoro Georges Bon.

La grupo sendis al ni leterojn, bildojn kaj eĉ
kukojn spicitaj per angeliko (svede: kvanne).
Nia grupo bedaŭrinde ne estis tiom vigla kaj
kun la tempo la interskribado ĉesis.

Tamen, mi revenu al la komenco.

Ni skribis:

Saintes situas ĉe la rivero Charente, ĉirkaŭ 100 km norde de Bordeaux.

Saluton Georgers Bon kaj la grupo Kukuoj!

Ni estas grupo de 11 personoj, kiu studas Esperanton en Gotenburgo dum ok sabatoj ĉi tiun studsezono.

Mi estas la gvidanto – almenaŭ la organizanto, ĉar en la grupo troviĝas pli spertaj esperantistoj ol mi.

Nia lernolibro *estas Vojaĝo en Esperantlando* de Boris Kolker, sed ni ankaŭ trovas tekstojn interrete kaj en aliaj libroj. Ĉiun fojon unu aŭ du personoj "prelegas" pri parto de ĉapitro. Lastfoje estis la vico de Jan.

Li iros al Yukohama kaj kompreneble li rakontis pri Japanio. Ankaŭ Helfrid "prelegis". Ŝi plendis ke estas malmultaj virinoj en la libro, sed ŝi trovis Emilija Lapenna kaj rakontis pri ŝi kaj ŝia verkado. Poste Britta, kiu renkontis Ivo Lapenna antaŭ multaj jaroj, rakontis pri li.

Ni ankaŭ ekzercas nin je gramatikaj "antaŭtestoj", lega kompreno, aŭskulta kompreno kaj simile el "Internaciaj ekzamenoj" de ILEI/UEA. Eble kelkaj kuraĝos trapasi ekzamenon en la Esperanto-Gården en Lesjöfors, Vermlando, 350 km for de Gotenburgo fine de majo.

Komence de la 90a jardeko mia edzo kaj mi havis kontakton kun Freinet-pedagogoj en Francio (kaj fakte ankoraŭ havas kun kelkaj). La somera kurso estis lokiĝita al la "somera vilaĝo" Smarves proksime al Poitiers. Post la kurso ni vizitis André kaj Thérèse en Fromentine, La Barre de Monts. Mi aparte memoras insulon – eble Noirmotier – kiun oni povis atingi aŭte dufoje tage kiam estis malfluso. La paro ĵus pensiigis de siaj postenoj kiel instruistoj. Tro frue ni pensis, nur 55-jaraj. En Svedio la aĝo de pensiigo estis kaj estas 65. Poste Thérèse kaj mi korespondis kelkajn jarojn, sed bedaŭrinde ŝi forpasis pro kancero.

Nek André nek mia edzo lernis Esperanton. Ili interparolis france (ne tre flue mia edzo parolas france – sed tamen li klopodis).

Mi trovis Saintes sur la mapo, ŝajne ĉe rivero. Ĉu oni kultivas sunflorojn tie?

Mi ne estas certa, sed eble ni preterpasis kampojn kun sunfloroj kiam ni vizitis Perigeux.

Tre impona!

Mi ankoraŭ ne demandis de la "sabata grupo" ĉu ili volas korespondi.

Ili volis kaj...

....la 7an de marto 2007 ni sendis la jenan leteron al George Bon:

Jan skribis:

Mi interesiĝis pri E-o jam dum la 60aj jaroj kiam mi vivis en Prago, kiu estas mia naskiĝurbo. En la jaro 1969 kiam mi somere travivis 2 mirindajn monatojn en Londono kiel 17-jara skolto, mi kontaktis Britan Esperantistan Asocion, kiu tiam havis propran domon tie. Sed mi devas diri ke tiam mi estis vere nur sur "Bonan tagon-nivelo" kaj mi parolis ĉefe angle kun la esperantistoj tie.

Pro diversaj kialoj mi bedaŭrinde (kaj stulte) forĝesis pri Esperanto pli poste.

Pasintjare (denove pro diversaj kaj komplikaj kialoj), kaj nun en Svedio, kiu iĝis mia nova loĝlando, mia intereso pri E-o revekiĝis. Mi pruntis kelkajn Esperanto-lernolibrojn el la urbobiblioteko, kaj ĉi-foje lernis la lingvon. Sed mi konsideras min esti ankoraŭ komencanto kaj mi tre volonte partoprenas la kunvenojn de nia "Sabata Grupo".

Britta skribis:

Mi estas Britta, maljuna virino, 77-jara. Fariĝis esperantisto jam 1945, 15-jara. Mia

ordinara instruisto instruis al mi esperanton vespere. Mi vojaĝis multe al esperantaj kongresoj, kristanaj kaj aliaj. Mi partoprenis la UK en Montpellier 1998. Mirinda kaj granda, pli ol 3 000 partoprenantoj. Kun la kristanaj esperantistoj mi vizitis La Rochelle kaj faman akvan kaj turistan vidindaĵojn norde en tiu regiono. Boatekskursoj k.t.p. Plurfoje mi vizitis vian belan landon: Parizo plurfoje, Nantes, Gap, Avignon kaj plurajn.

Mia iama profesio estis kuracistsekretariino en malsanulejo en Göteborg.

Monica skribis:

Mi estas Monica. Mi havas 45 jarojn – baldaŭ 46 jarojn en aprilo. Mi havas difektitan aŭdadon. Hodiaŭ estas bela vetero. Mi sopiras al la suno. Estis trista vetero dum kelkaj semajnoj. Mi partoprenis en la UK 2003 en Gotenburgo. Mi vizitis la kongreson tri tagojn.

Helfrid skribis:

Saluton, mi estas Helfrid. Mi loĝas en Torlanda apud Gotenburgo. Mi estas 70-jara vidvino. Mi havas kvar gefilojn kaj 11 genepojn. Mi laboris multe en la UK en Gotenburgo 2003. Estis tre interesa kaj ĝojiga travivaĵo. Mi partoprenis ankaŭ en la UK en Montpellier 1998. Mi ŝatas la nomon de via grupo. Kial vi nomiĝas tiel?

Birgitta skribis:

Mia nomo estas Birgitta. Mi ne estas membro de la klubo en Gotenburgo, ĉar mi loĝas en malgranda urbo, 150 km for. Tial mi iras per la trajno por ĉeesti la seminariojn. Mia hejmurbo estas Lidköping, kiu situas ĉe la plej granda lago de Svedio, nome la lago Vänern. Ĝi estas tre agrabla urbo, precipe dum la somero. En mia urbo Lidköping mi estas la sola esperantisto, sed kelkfoje mi iras per buso al la urbo Skövde, 50 km for. Tie estas esperanto-klubo kaj mi estas membro de ĝi.

Ralf skribis:

Mi estas Ralf, esperantisto de post multaj jaroj. Mi vojaĝis al multaj landoj, vizitis kelkajn universalajn kongresojn, la unuan estis en Stokholmo 1980. Gotenburgo, kie mi loĝas, estas la dua plej granda urbo en Svedujo. Ĝi estas interesa, agrabla urbo ĉe la marbordo. Mi vizitis Francion kelkajn fojojn, lastfoje estis Metz 1999, kie mi partoprenis esperantan konferencon, organizitan de la geedzoj de Zilah.

Margareta skribis:

Mia nomo estas Margareta. Mi havas 59 jarojn kaj loĝas en vicdomo en periferia urboparto de Gotenburgo, kie en la jaro 1977 okazis granda terglitado. Dek personoj pereis, multaj domoj teure pereis en la abismo. Feliĉe mi ne loĝis tie tiam.

Mi havas kvar infanojn 35, 32, 30 kaj 16-jaraj. Ankaŭ estas tri genepoj – du knaboj, 2,5 resp. 6 monataj kaj trimonata knabino.

Mi naskiĝis en bieno, havis du gefratojn. Mi estas la plej aĝa. Ni kutime havis sep bovinojn, du ĉevalojn, unu porkon, ĉ. 20 kokinojn, unu virkokon, du katojn kaj unu hundon. En la 50a jardeko nia patro aĉetis traktoron.

Aino skribis:

Jam en 1969 mi partoprenis en UK en Helsinki, Finnlando. Entute mi nun vizitis 19 UK-ojn. Kiu UK estis laŭ mi la plej interesa? Certe la UK en Reykjavík, Islando, 1977.

Malmultaj homoj partoprenis kompare kun en aliaj UKoj, ĉar la insulo ja situas iomete fore. La nacia teatro estis tre altkvalita. Neniu el la aŭskultantaro suspektis ke la roluloj fakte ne scipovis paroli Esperanton. Ekskursoj estis aranĝitaj, i.a. al la "Blua Laguno". Tre bela! Dum alia ekskurso ni vizitis Tingvellir, placo ĉirkaŭita per grandaj stonoj, kie la iamaj vikingoj decidis pri leĝoj.

La islanda lingvo ja apartenas al la nordia lingvofamilio, kaj oni rekonas multajn vortojn, sed ĝi ne similas al la sveda same kiel

la norvega kaj la dana.

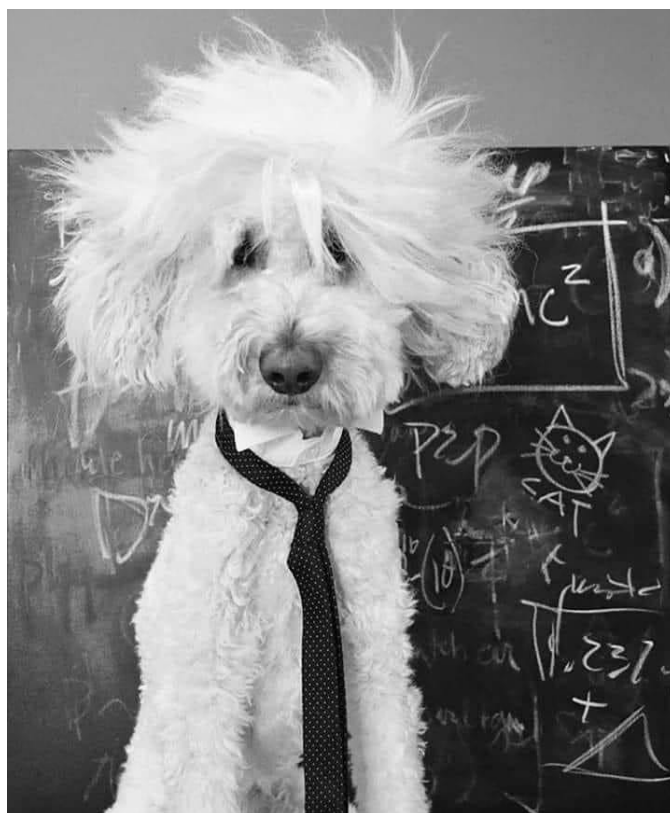
Ni aldonis bildojn pri Gotenburgo:

/Siv

Ĉu Unuŝtono? – Einstein?

Hans-Georg Kaiser – Humuro en Esperanto (en arto, literaturo kaj vivo)

Alberto Unuŝtono

(Sed laŭ Sten Svenonius Einstein neniam portis kravaton.)